

Regio-aanpak Huiselijk geweld en Kindermishandeling Gelderland Zuid

Review van de uitvoering 2017-2020 en advies over de toekomstige aanpak

Regio-aanpak Huiselijk geweld en Kindermishandeling Gelderland Zuid

Review van de uitvoering 2017-2020 en advies over de toekomstige aanpak

Auteur(s):

Hans Broere
Lisette de Gelder
Katja Crooijmans

In opdracht van:

Gemeente Nijmegen namens de gemeenten in de regio Gelderland Zuid

Plaats, datum:

Rotterdam, 15 oktober 2020

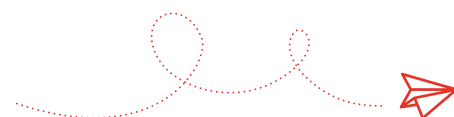
Status

Definitief

RebelGroup Executives bv

Wijnhaven 23
3011 WH Rotterdam
Nederland
+31 10 275 59 95

info@rebelgroup.com
www.rebelgroup.com

Inhoudsopgave

Managementsamenvatting	4
1. Inleiding	9
1.1 Vraagstelling en opdracht Rebel	9
1.2 Aanpak van het onderzoek	9
1.3 Ontwikkelstadia van samenwerking in ketens en netwerken	10
1.4 Leeswijzer	11
2. De regio-aanpak	12
2.1 De regio Gelderland-Zuid	12
2.2 Ontstaan in de opbouwfase van het lokaal sociaal domein	12
2.3 Opdrachtgeverschap van de regio-aanpak	13
2.4 Een mix van diverse activiteiten en projecten	14
2.4.1 Kwaliteit en continuïteit organisaties	16
2.4.2 Ontwikkelprojecten en deskundigheidbevordering	17
2.5 Conclusie: resultaten en effect van de regioaanpak	17
3. Kennis over (on)veiligheid in de regio	19
3.1 Kennis over prevalentie	19
3.2 Meldingen en adviezen Veilig Thuis	20
3.3 Overige bronnen van data en informatie	23
3.4 Slachtoffers en patronen van geweld en onveiligheid	23
3.5 Data over de werking van de keten	25
3.6 Bevindingen en conclusies	25
4. Samenwerking in de keten	26
4.1 'De Keten' HGKM bestaat niet	26
4.2 Sleutelspelers in de keten	27
4.3 Veel nadruk op jeugdzorg, belang van breed kijken en werken	32
4.4 Kwaliteit van de samenwerking: volop in stadium 2	33
5. Conclusie en bouwstenen vervolg	36
5.1 Keten heeft sprong gemaakt, nu verder	36
5.2 Versterken van het handelend vermogen van lokale wijkteams	36
5.3 Versterken van de driehoek wijkteams, GI's en VT en het (specialistische) netwerk	37
5.4 Borgen van specialismen en kennis(-centra) op regionaal niveau	38
5.5 investeren in data-analyse op het niveau van de keten	38
5.6 Bestuurlijke inbedding HGKM, verbinden zorg en veiligheid	39
5.7 Recht doen aan verschillen tussen Rijk van Nijmegen en Rivierenland	39

Managementsamenvatting

Regio-aanpak versterkt samenwerking, kennis en aandacht voor huiselijk geweld en kindermishandeling

De regio-aanpak Huiselijk geweld en kindermishandeling Gelderland Zuid heeft bijgedragen aan de versterking van de samenwerking in de lokale en regionale netwerken op dit thema. De aanpak is ondersteunend gebleken voor het vergroten van de aandacht voor, de kennis over en de aanpak van onveiligheid in afhankelijkheidsrelaties. Wel constateren we dat de samenwerking soms nog te vrijblijvend en daarmee kwetsbaar is. Op basis van deze evaluatie is ons advies de regio-aanpak te vervolgen voor vier jaar. We zien voor de komende periode kansen in versterking van de samenwerking door meer focus in de programmering aan te brengen, en een stevigere bestuurlijke agendering van dit onderwerp, en een betere bestuurlijke verbinding tussen zorg en veiligheidsdomein.

De samenwerking zit volop in 'stadium 2' van ketenontwikkeling

In Gelderland Zuid is sprake van een geschakelde keten (stadium 2) in de uitvoering van de aanpak en de samenwerking op het gebied van kindermishandeling en huiselijk geweld. Partijen werken primair met elkaar samen vanuit ieders organisatiebelang. Dat betekent dat nog veel tijd en energie wordt gestoken in de markering van ieders taak en verantwoordelijkheid en een daarop afgestemde overdracht van cases en daaraan verbonden informatie.

Op thema's is inmiddels een beweging richting stadium 3 ingezet. er is sprake van een beweging richting een meer geïntegreerde vorm van samenwerking. De waardering en de perceptie van de kwaliteit van de samenwerking verschilt per subregio (Rivierenland, Rijk van Nijmegen).

Uit dit onderzoek blijkt dat er feitelijk geen sprake is van een zelfstandige en herkenbare keten. Wat ontbreekt is een bestuurlijke en operationele structuur waarin bijvoorbeeld de regie op ketenniveau is belegd. Het is verder opvallend dat het zwaartepunt van de activiteiten en de aandacht vooral ligt op het vlak van de jeugdzorg en de lokale en regionale netwerken die daarin actief zijn. De netwerken op het gebied van volwassenenzorg en hulpverlening verdienen meer aandacht in de doorontwikkeling van de samenwerking.

Grote variëteit aan activiteiten

De regio-aanpak 2017-2020 bestond uit een grote variëteit aan activiteiten gericht op diverse aspecten van de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling. De financiële middelen verbonden aan de regio-aanpak (circa 4 miljoen euro op jaarbasis) zijn voor 80% besteed aan de bekostiging van Veilig Thuis Gelderland Zuid (VT) en aan de hulpverlening geboden door Moviera en het Centrum Seksueel Geweld; respectievelijk voor het verlenen van acute opvang bij huiselijk geweld en acute zorg bij seksueel geweld. De (door)ontwikkeling van Veilig Thuis heeft de afgelopen periode veel inzet gevraagd. De overige middelen zijn ingezet op deskundigheidsbevordering van partijen in de keten (vooral de lokale teams), vastleggen van afspraken over samenwerking, taakverdeling en informatieoverdracht tussen VT en partijen actief op dit gebied (lokale teams, Moviera) en aan drie – wat wij hebben genoemd – ontwikkelprojecten gericht op 1) versterking van signalering en aanpak van complexe scheidingen, 2) ouderenmishandeling en 3) MDA++. Doordat een aantal projecten vrij laat op gang is gekomen dan wel kleinschalig van opzet is, is het nog niet mogelijk om meetbare effecten aan deze projecten te verbinden.

Van projectmatige aanpak naar focus op versterken samenwerking en netwerkontwikkeling

Ons advies is om voor de periode 2021-2024 door te gaan met de regio-aanpak, maar de meer projectmatige aanpak van de afgelopen jaren in te ruilen voor een aanpak die inzet op versterking van de samenwerking op lokaal niveau, ondersteund door een stevige regionale kennisbasis. En deze regio-aanpak in te bedden in een bestuurlijke structuur waar naast zorg ook veiligheid is aangehaakt.

De hoofdlijn van ons advies is:

1. Versterk het handelend vermogen van lokale wijkteams door een regionaal professionaliseringsprogramma.
2. Versterk de driehoek Wijkteams-VT-GI's en het (specialistische) netwerk daaromheen
3. Borg de specialismen en opgebouwde kennis(-centra) op regionaal niveau.
4. Investeer in data-analyse op het niveau van de keten en zorg dat gegevens over HGKM en veiligheid op een centrale plek in regio bij elkaar komen en worden vertaald naar bruikbare informatie voor de partijen in de keten.
5. Borg de bestuurlijke inbedding van het thema HGKM in een bestuurlijk gremium waar Zorg en Veiligheid samenkomen.
6. Sluit in de programmering aan op de bestaande netwerken in de regio Rivierenland en Rijk van Nijmegen.

Hieronder worden deze punten nader toegelicht.

Ad 1 en 2. Versterk het handelend vermogen van lokale wijkteams en zet in op versterking van de samenwerking wijkteams-GI's-VT-volwassenhulpverlening

De basis voor een succesvolle aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling wordt gelegd op lokaal niveau, in de toerusting van de wijkteams. Waar de afgelopen periode al veel is geïnvesteerd in deskundigheidsbevordering van de wijkteams, is het zaak de komende periode nog meer focus te leggen op het versterken van de wijkteams; door kennis en kunde van VT, GI's en de volwassenhulpverlening naar voren te brengen en door het netwerk van specialistische kennis daaromheen te versterken, zodat per casus de juiste kennis en expertise beschikbaar is. Sluit daarbij aan op de variëteit en kracht van wijkteams, problematiseer deze variëteit niet. Drie lijnen onderscheiden we daarin:

Beter worden door samen te leren van cases uit de praktijk. De professionals in de regionale en lokale netwerken leren in en van de praktijk en zijn sterk casusgericht. Samenwerking ontstaat als partijen en professionals meerwaarde zien in elkaars bijdrage en de waarde die wordt toegevoegd aan een casus. We pleiten in dit rapport voor een gestructureerde vorm van casussimulatie, met professionele ondersteuning.

Dichtbij organiseren van specialistische kennis en capaciteit. Lopend landelijk onderzoek maakt duidelijk dat meer dan een derde van de meldingen bij VT is terug te voeren op meervoudige problematiek in een gezin met geweld, waarbij de inzet van gespecialiseerde hulpverlening nodig is; een ander belangrijk deel van de meldingen verwijst naar gezinnen die te maken hebben met een stapeling van problematiek (verslaving, werk, financieel, gedragsproblematiek) en geweld. De wijkteams hebben de opdracht om deze problematiek het hoofd te bieden. De effectiviteit van de wijkteams neemt toe door specialistische kennis en capaciteit vanuit onder meer VT, de GI's en zo nodig volwassenhulpverlening toe te voegen bij dit soort complexe cases.

Modulair opleidings- en professionaliseringsprogramma: Tegelijkertijd is het van belang om de cirkel van geweld duurzaam te doorbreken van belang om ook de onderliggende problematiek als armoede, verslaving, trauma etc. aan te pakken. Waar VT en GI's vooral gericht zijn op het stoppen van geweld, dient de kennis voor het aanpakken van onderliggende problematiek vooral bij het wijkteam te zitten; in het opstellen van een integraal plan om deze risicofactoren aan te pakken en vervolgen ook in het mobiliseren dan wel coördineren van passende zorg en ondersteuning. De variëteit tussen de lokale teams, maakt ook dat de opleidingsbehoefte een andere kan zijn. Daarom pleiten wij voor een modulair aanbod vanuit een regionaal, uniform kennisaanbod.

Ad 3. Bundel en borg specialistische kennis op regionaal niveau

De regio-aanpak 2017-2020 heeft de afgelopen jaren onder meer ingezet op deskundigheidsbevordering door de ontwikkeling van kennis en informatie op het gebied van complexe scheidingen, ouderenmishandeling en eengerelateerd geweld. Gezien de beperkte schaal waarop sommige – vaak zeer complexe en zware problematiek – lokaal voorkomt, dient deze op niveau van de sub-regio, regio of zelfs bovenregionaal georganiseerd en geborgd te worden. Deels door deze kennis te verbinden aan specialismen als aandachtsfunctionarissen, en door specialistische

organisaties en kenniscentra. Het Centrum Seksueel Geweld is zo'n belangrijk kenniscentrum. Het is van belang dat deze kennis op het niveau van de regio geborgd is, bekend is bij professionals actief in de keten waar deze kennis te halen is, zodat deze ook laagdrempelig en snel ontsloten kan worden als een casus zich aandient. Deze kennis en informatie kan tevens verbonden worden aan het leren van de professionals op lokaal niveau.

Ad 4. Investeer in data-analyse op niveau van de keten en zorg dat regionale gegevens over HGKM en veiligheid op een centrale plek bij elkaar komen

Uit de evaluatie blijkt dat er in de regio op dit moment geen volledig en betrouwbaar beeld is van patronen in onveiligheid op lokaal niveau, van de mate van multi-problematiek in gezinnen en er is geen beeld van vormen van structureel cq. herhalend geweld in gezinnen of relaties. Professionals zijn primair gericht op het zo goed mogelijk optreden in individuele cases en niet zozeer op analyse en duiding van patronen van onveiligheid op populatieniveau.

Door te investeren in data-analysekracht – waaronder bij VT – en door de registratie door wijkteams meer te verbinden aan (on)veiligheid en de definities en indicatoren die VT in haar registraties hanteert wordt de keten slimmer; dit draagt bij aan de kwaliteit van de samenwerking en daarmee van de effectiviteit. Beleg deze taak op 1 plek in de regio, waar zowel koppelingen in de data van VT kunnen worden gemaakt, als waar een basisset vastgesteld wordt van gegevens die op uniforme wijze aangeleverd moeten worden door wijkteams. Denk hierbij aan het registreren (op gemeentelijk niveau) van het aantal wijkteam-casussen waar VT bij betrokken is geweest, op welke manier VT hierbij betrokken is geweest, hoe vaak VT betrokken is geweest en wat de hulpvraag van het gezin was. Ook kan een koppeling met de data van het Veiligheidshuis gemaakt worden.

Ad 5. Borg de bestuurlijke inbedding van het thema HGKM daar waar zorg en veiligheid samenkomen

Wij pleiten voor het versterken van het veiligheidsperspectief binnen de bestaande bestuurlijke regionale en subregionale netwerken en structuren. Zodat een betere bestuurlijke verbinding tussen het zorg en veiligheidsdomein ontstaat op het onderwerp huiselijk geweld en kindermishandeling. Nu komt dit onderwerp voornamelijk aan de orde in de regionale bestuurlijke (GGD) structuur van Veilig Thuis Gelderland-Zuid en dat leidt merendeels tot een focus op VT en niet zozeer op de verbinding tussen zorg en veiligheid die zo belangrijk is voor de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling.

Daarnaast verdient het met oog op bewaken van voortgang en aandacht van de regio-aanpak aanbeveling ook in het vervolg een regionaal project- of programmaleider aan te stellen.

Ad 6. Sluit aan op de bestaande netwerken in de regio Rivierenland en Rijk van Nijmegen

De regio Gelderland Zuid is niet een natuurlijke, vanzelfsprekende indeling. De evaluatie maakt duidelijk dat de regio-aanpak in de periode 2017-2020 weinig zichtbaar was en dat de activiteiten

vanuit de aanpak niet altijd aan dit instrument werden toebedeeld. Door de regio-aanpak meer te verbinden aan de twee subregio's, door de programmering af te stemmen op de vraagstukken in de twee subregio's wordt het eigenaarschap van gemeenten groter, wat bijdraagt aan de aandacht voor dit onderwerp en de zichtbaarheid van de aanpak

1. Inleiding

In 2016 hebben de gemeenten Berg en Dal, Beuningen, Buren, Culemborg, Druten, Geldermalsen¹, Gennep, Heumen, Lingewaal, Maasdriel, Mook en Middelaar, Neder-Betuwe, Neerijnen, Nijmegen, Tiel, West Maas & Waal, Wijchen en Zaltbommel de Regionale aanpak Huiselijk Geweld en Kindermishandeling 2017-2020 Regio Gelderland Zuid (afgekort: de regio-aanpak HGKM) vastgesteld. De aanpak is gericht op het voorkomen, signaleren en stoppen van geweld, en het duurzaam herstellen van veiligheid in afhankelijkheidsrelaties. De gemeenten hebben afgesproken om na deze periode de regio-aanpak te evalueren en op basis daarvan te besluiten over een mogelijk vervolg op deze regio-aanpak.

1.1 Vraagstelling en opdracht Rebel

Rebel heeft begin april van de gemeente Nijmegen - namens de gemeenten in de regio Gelderland Zuid - de opdracht gekregen om deze evaluatie uit te voeren. Een onderzoek dat inzicht geeft in de effectiviteit van de gekozen aanpak, de lessen die daaruit getrokken kunnen worden en dat vooral de opstap vormt naar een nieuw te formuleren regio-aanpak HGKM voor de periode 2021-2025.

De bevindingen en het daarop gebaseerde advies wordt door de gemeenten betrokken bij de bestuurlijke besluitvorming over de regio-aanpak, die in 2021 plaats zal vinden.

1.2 Aanpak van het onderzoek

In de periode april tot en medio september 2020 is het onderzoek uitgevoerd. Er is bij de start een begeleidingsgroep samengesteld met medewerkers van een aantal gemeenten (Beuningen, West - Maas en Waal, Nijmegen, Tiel) en van het Veiligheidshuis Rijk van Nijmegen. Onze bevindingen, conclusies en advies is gebaseerd op de volgende activiteiten:

- Documentenonderzoek (zie bijlage 1 voor een overzicht van geraadpleegde documenten)
- Er is gesproken met meer dan 25 personen die actief betrokken zijn bij de regio-aanpak of actief zijn in de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling; zie bijlage 1 met een overzicht van onze gesprekspartners.
- Van alle gemeenten in de regio zijn medewerkers van wijkteams benaderd met een aantal schriftelijk gestelde vragen; met een aantal van hen zijn vervolgens verdiepende gesprekken gevoerd.
- Deelname aan het Netwerkoverleg, met vertegenwoordigers van gemeenten, Moviera, Veiligheidshuis, Jeugdbescherming Gelderland, wijkteam en Veilig Thuis.
- Werkbezoek aan Veilig Thuis Gelderland Zuid in Nijmegen

¹ De gemeenten Geldermalsen, Lingewaard, Neerijnen zijn inmiddels opgegaan in de nieuwe gemeente West Betuwe.

- Casussimulatie met betrokkenen uit een wijkteam, medewerker Veilig Thuis Gelderland Zuid en een zorgverlener
- De hoofdlijnen van onze bevindingen, conclusies en advies zijn besproken in separate gesprekken met de burgemeesters en de verantwoordelijk wethouders van de gemeenten Tiel en Nijmegen en met alle verantwoordelijk wethouders tijdens de heidag van het AB van de GGD.

1.3 Ontwikkelstadia van samenwerking in ketens en netwerken

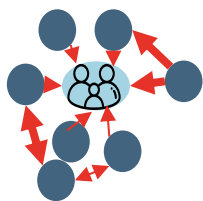
Voor de evaluatie is een kader gehanteerd dat het mogelijk maakt de samenwerking tussen meerdere partijen in ketens en netwerken te analyseren en te beoordelen. Uitgangspunt is dat meerdere organisaties en professionals werkzaam zijn in de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling, en dat deze partijen in samenwerking moeten komen tot een effectieve aanpak. Het analysekader dat is toegepast gaat er vanuit dat deze samenwerking zich ontwikkelt in een aantal stadia. Drie stadia worden onderscheiden.

1. Ieder voor zich: Doelen van de eigen organisatie staan voorop, samenwerken draagt bij aan het realiseren van deze doelen. De focus is primair intern gericht en vooral gericht op het op orde krijgen van de basis in de eigen organisatie. Focus op de opbouw van de interne organisatie, de interne bedrijfsvoering en ICT, het inregelen van werkprocessen en het delen van methodes, werven en opleiden van personeel, etc. Overdracht van informatie en cases op verzoek, tussen de partijen hoge schotten.

2. Geschakelde keten. Meer oog voor doelen van de 'keten'. Afspraken over taakverdeling tussen partijen, over de uitwisseling van informatie op casusniveau. De keten werkt 'geschakeld', met doorlopend overdrachtsmomenten tussen organisaties. Veel tijd en energie besteed aan onderlinge kennismaking en het versterken van formele en informele verbanden. Samenwerking nog persoonsafhankelijk en niet duurzaam ingebed in de structuren/werkprocessen;

3. Netwerk. Focus op doelgroepen en 'customer journey', waarde toevoegen aan veiligheid. Partijen organiseren zich rondom een gezin. Informatie wordt gedeeld en partijen kunnen bij elkaar meekijken, geen overdracht van informatie. Slimme netwerken door het benutten van voorspellende kracht van data op populatieniveau. Werken in multidisciplinaire teams met actieve uitwisseling van ervaringen (leren). Professionals voelen zich meer en meer onderdeel van de keten en verantwoordelijk voor de prestatie van de keten en zijn minder gefocust op eigen organisatiedoelen/belangen.

In het onderzoek zijn we onder meer op zoek gegaan naar de mate waarin de regioaanpak heeft bijgedragen aan de ontwikkeling van de samenwerking in de regio tussen de betrokkenen en vervolgens of en welk effect dat heeft gehad op het voorkomen, (eerder) signaleren en stoppen van huiselijk geweld en kindermishandeling, en het herstel van duurzame veiligheid.

1.4 Leeswijzer

Deze rapportage is als volgt opgebouwd. Hoofdstuk 2 gaat dieper in op de wijze waarop de regioaanpak is georganiseerd, het opdrachtgeverschap en het inhoudelijk programma. In hoofdstuk 3 wordt op basis van verschillende databronnen getracht een (cijfermatig) beeld te schetsen van de ontwikkeling van (on)veiligheid in de regio Gelderland Zuid. Het daaropvolgende hoofdstuk (4) zoomt in op de ketensamenwerking, de betrokken partijen en organisaties, en de ontwikkeling van de keten huiselijk geweld en kindermishandeling in de regio Gelderland Zuid. Hoofdstuk 5 sluit af met de belangrijkste conclusies en schetst enkele bouwstenen voor het vervolg. In de bijlagen is een meer uitgebreide beschrijving van de ontwikkelprojecten opgenomen, evenals een overzicht van geraadpleegde bronnen, gesprekspartners, en een tabellenboek.

2. De regio-aanpak

2.1 De regio Gelderland-Zuid

De regio Gelderland Zuid bestaat op dit moment uit 14 gemeenten: Berg en Dal, Beuningen, Buren, Culemborg, Druten, Heumen, Maasdriel, Neder-Betuwe, Nijmegen, Tiel, West Betuwe, West Maas en Waal, Wijchen en Zaltbommel.²

De regio heeft circa 540.000 inwoners, met de gemeenten Nijmegen en Tiel als de twee grootste gemeenten. De indeling van de regio komt voort uit de indeling van de Veiligheidsregio Gelderland Zuid en die van de GGD regio Gelderland Zuid.

In deze rapportage wordt gesproken over de twee sub-regio's binnen Gelderland Zuid, te weten:

1. de regio Rivierenland (Buren, Culemborg, Neder-Betuwe, Tiel, West Betuwe, West Maas en Waal, Maasdriel en Zaltbommel³)
2. de regio Rijk van Nijmegen (Berg en Dal, Beuningen, Druten, Heumen, Mook en Middelaar, Nijmegen en Wijchen).

Deze regio-indeling wordt onder meer toegepast in de samenwerking tussen gemeenten bij de inkoop van (specialistische) jeugdzorg.

2.2 Ontstaan in de opbouwfase van het lokaal sociaal domein

De regio-aanpak HGKM is gemaakt in een periode van opbouw van het lokaal sociaal domein en de opbouw van de samenwerking in de keten huiselijk geweld en kindermishandeling. De regio-aanpak komt voort uit de Regiovisie 2015: "Voor een veilig thuis". De regio-aanpak is een doorvertaling van deze regiovisie en opgesteld in 2016. Een jaar na de formele overdracht van taken naar gemeenten in het kader van de nieuwe Wmo en de nieuwe Jeugdwet. Een periode in de regio Gelderland Zuid, zoals in heel Nederland, met veel dynamiek en beweging in het sociaal domein. Met (deels nieuwe) organisaties en professionals die nog moesten 'aarden' in nieuw te vormen netwerken. Dat waren onder meer de lokale teams in de vorm van wijkteams, waarvan de positionering en de samenstelling per gemeente kan verschillen. Voor de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling springt de introductie van de regionale Veilig Thuis-organisaties in het oog. Landelijk vastgelegd in de WMO 2015 en met als opdracht aan gemeenten om in elke regio een Veilig Thuis-organisatie op te bouwen, aan de hand van landelijk (VNG) vastgestelde protocollen en handelingskaders.

In deze periode lukt het Veilig Thuis (VT) niet om beoogde doorlooptijden voor bepaalde diensten te realiseren, wat vervolgens leidt tot onder toezichtstelling van de Inspectie Jeugdzorg en de inzet van

² De 'DUVO-regio' (m.b.t. de vrouwenopvang) is inclusief de gemeente Gennep. Gennep doet mee met de regio aanpak HGKM, maar hoort voor VT bij een andere regio. Dit maakt dat ze in de praktijk hier niet actief op zijn. Maasdriel en Zaltbommel horen bij de regio Den Bosch voor de vrouwenopvang. Zij doen mee met de regio aanpak HGKM: voor de vrouwenopvang (opvang, begeleiding slachtoffers en crisisopvang en coördinator mensenhandel) horen ze echter bij Den Bosch. Doordat ze wel met VT mee doen, zijn ze wel actief.

³ Voor Maasdriel en Zaltbommel geldt dat zij sinds 2 jaar wel een eigen inkoopregio vormen; de Bommelerwaard.

diverse verbetermaatregelen. Die interne problemen van VT leiden in deze periode onder meer tot het instellen van het zogenoemde routeeroverleg, gericht op de versnelde triage van de politiemeldingen en de toedeling van cases; het routeeroverleg werd gevormd door Politie, Veiligheidshuis, Jeugdbescherming Gelderland (namens de GI's), bijzondere zorg GGD, lokale teams en Veilig Thuis. Na de introductie van het nieuwe handelingsprotocol in 2019 en het daarin vastgelegde veiligheidsbeoordeling door VT, is het routeeroverleg met ingang van juli 2020 gestopt.

Dat verklaart ook dat in de periode 2016-2019 veel (bestuurlijke) aandacht uitging naar het functioneren van Veilig Thuis Gelderland Zuid. We hebben in het onderzoek geconstateerd dat veelvuldig het functioneren van VT en het functioneren van de keten als geheel aan elkaar worden gekoppeld. De aandacht voor het interne functioneren van Veilig Thuis Gelderland Zuid en de inzet op het versterken van de brede aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling zijn door elkaar heen gaan lopen.

Deze regio-aanpak komt ook voort uit de vrijheid die landelijk is gegeven in de inzet van DUVO-geld. Het Ministerie van VWS heeft in het verleden aangegeven de financiering van de "vrouwenopvang/huiselijk geweld" via de centrumgemeente-constructie in stand te willen houden onder de voorwaarde dat er in de regio sturing en samenhang in het beleid komt, er een Regiovisie Huiselijk geweld en kindermishandeling wordt opgesteld en er consensus is over inzet van het (regionale) budget "vrouwenopvang". Naast de lokale WMO budgetten is er vanuit de centrumgemeente Nijmegen het Decentralisatiebudget Vrouwenvang (DUVO) beschikbaar. Dit budget is door de gemeenten primair ingezet op regionale voorzieningen ten gunste van het stopzetten van geweld en regionaal specialistisch aanbod nodig om duurzaam herstel tot stand te brengen. Het is een taakstellend budget.

2.3 Opdrachtgeverschap van de regio-aanpak

De regio-aanpak is een regionale afspraak tussen de 14 gemeenten in de regio Gelderland Zuid. Het opdrachtgeverschap voor de uitvoering van de regio-aanpak is niet eenduidig verbonden aan een bestuurlijke structuur. Het document regio-aanpak is in 2016/2017 afzonderlijk vastgesteld door alle betrokken raden en college's van B&W. Vervolgens is de regio-aanpak vooral in het ambtelijk 'circuit' terecht gekomen en is daarmee de bestuurlijke verbinding met het onderwerp langzaam afgevlakt.

De regio-aanpak kent een gezamenlijke regionale afstemming met centrumgemeente Nijmegen in de voortrekkersrol. Er is een regionaal ambtelijk projectteam en een netwerkoverleg waarin samen met ketenpartners uitvoering wordt gegeven aan de aanpak. Bestuurlijk wordt tevens aangesloten bij de stuurgroep Veiligheidshuis en de portefeuillehoudersoverleg (PFO's) die bestaan voor de subregio's Rivierenland en Rijk van Nijmegen.

De centrumgemeente Nijmegen vervult ambtelijk een voortrekkersrol als het gaat om de thema's op regionaal en landelijk niveau. In de praktijk betekent dit dat de regionaal coördinator – vanuit de gemeente Nijmegen – een trekkende rol speelt en het gezicht is van de regio-aanpak.

Al met al betekent dit dat het bestuurlijke opdrachtgeverschap diffuus is belegd en dat daardoor het bestuurlijk eigenaarschap niet breed is belegd. Dat heeft gevolgen voor de herkenbaarheid, de bestuurlijke agendering en daarmee voor de bestuurlijke kracht van de regio-aanpak.

2.4 Een mix van diverse activiteiten en projecten

De regio-aanpak formuleert een aantal doelen op het gebied van huiselijk geweld en kindermishandeling. Deze doelen zijn kwalitatief van aard gaan over het signaleren en stoppen van onveiligheid in afhankelijkheidsrelaties en op het herstel van duurzame veiligheid. De doelen zijn niet verbonden aan kwantitatieve resultaten of uitkomsten.

De regio-aanpak betreft primair de thema's waarop de gemeenten samen optrekken. Deze evaluatie gaat dan ook niet over de activiteiten die lokaal zijn ingezet door gemeenten op dit onderwerp, maar primair op de inzet op de regionale thema's.

Gedurende de periode 2017-2020 is de invulling van de regio-aanpak stabiel geweest. Op hoofdlijnen onderscheiden wij een ordening in de regio-aanpak naar:

- De inzet op de verbetering van de kwaliteit en bijdragen aan de continuïteit van de inzet van een aantal bestaande organisaties die een stevige rol en opdracht hebben in de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling, te weten Veilig Thuis, de hulpverlening aan slachtoffers van huiselijk geweld, de bijdrage aan het Centrum Seksueel Geweld Gelderland en het aanstellen van een zorgcoördinator mensenhandel.
- Ontwikkel- of verbeterprojecten op het niveau van de keten. De verbetering en verspreiding van kennis, informatie en instrumenten met betrekking tot kindermishandeling en huiselijk geweld. Bijvoorbeeld als het gaat om onveiligheid die voorkomt uit complexe scheidingen ('vechtscheidingen'), financiering en opzet van het omgangshuis regio Nijmegen, ouderenmishandeling en de aanpak van structurele onveiligheid door de inzet van de methodiek MDA++ . Versterking van samenwerking in de keten tussen betrokken partijen. Onder meer door het maken van samenwerkingsafspraken tussen diverse partijen in de keten.

De regio-aanpak is een programma dat jaarlijks wordt geactualiseerd en beschikt over een budget dat over de jaren heen is gegroeid. Voor de regio-aanpak was over de jaren 2017-2020 een budget beschikbaar dat opliep van 2,9 miljoen tot 4 miljoen euro in 2020. In de verdeling van deze financiële middelen wordt circa 80% van het budget besteed aan de verbetering van de kwaliteit en de continuïteit van VT, Moviera en CSG, circa 15% aan de genoemde ontwikkelprojecten en het versterken van de samenwerking en circa 5% aan overige zaken. In de loop van de drie jaar neemt het bedrag dat wordt besteed aan ontwikkelprojecten af en daarmee ook het aandeel in de totale uitgaven voor de regio-aanpak. Dit komt door de taakverzwaring van VT, waarvoor vanaf 2018 extra middelen aan de DUVO uitkering zijn toegevoegd.

Financiering van de regio-aanpak komt dus primair vanuit de DUVO-middelen, die via de centrumgemeente lopen. Hierdoor zijn gemeenten in de regio enigszins onthecht van de uitvoering van het programma.

	2018	2019	2020
DUVO Gelderland Zuid	2.955.383	3.804.762	Nb
Kwaliteitsverbetering VT	491.000	1.313.969	1.360.969
Begeleiding en opvang slachtoffers huiselijk geweld (incl zorgcoördinator)(Moviera)	1.656.000	1.847.235	1.926.105
Bijdrage aan CSG	65.625	74.657	80.252
Ontwikkelprojecten	522		
Aanpak complexe scheidingen	80.000	111.152	148.432
Ouderen in veilige handen, ouderenmishandeling	120.000	76.880	76.880
Aanpak structurele onveiligheid/MDA++	--	Zie overig	95.675
Project kinderen in de opvang	--	Zie overig	67.230
Deskundigheidsbevordering	300.000	125.000	55.000
Toeleiding plegers naar zorg	22.000	35.800	9.537
Overig (onvoorzien, kosten ambtelijke inzet, bijdrage aan Gennep voor deelname andere VT etc)	224.958	195.542 +133.316*	214.845
Totaal regio-aanpak	2.955.383	3.948.450	4.034.745

NB: dit zijn de ramingen voor de uitgaven in het betreffende jaar

* in 2019 zijn de uitgaven voor MDA++ en Kinderen in de opvang onder 'onvoorzien' geraamd

Bron: voortgangsrapportages aanpak Huiselijk geweld en kindermishandeling Gelderland Zuid 2018, 2019, 2020

De financiële verantwoording loopt via de P&C cyclus van de centrumgemeente Nijmegen. Over de uitvoering is in de periode 2016-2020 regelmatig gerapporteerd in de vorm van een jaarlijkse voortgangsrapportage. Deze rapportages waren niet direct gerelateerd aan de 'performance' van de

keten, maar berichten veeleer over de voortgang van de afzonderlijke trajecten van de regio-aanpak en het aantal meldingen en het functioneren van Veilig Thuis. Kwaliteit en continuïteit van organisaties

2.4.1 Kwaliteit en continuïteit organisaties

Kwaliteitsverbetering VT

Gedurende de gehele periode heeft VT financiële middelen ontvangen vanuit de regioaanpak voor de verbetering van de kwaliteit van de bedrijfsvoering en interne werkprocessen. Naast de reguliere bekostiging van de inzet van VT vanuit de exploitatie van GGD Gelderland Zuid. Feitelijk zijn deze middelen de bijdrage vanuit de centrumgemeente voor de uitvoering van de wettelijke taken van VT en zijn deze middelen dus ook niet gekoppeld aan de doelen zoals geformuleerd in de regio-aanpak. We hebben in het kader van dit onderzoek vastgesteld dat na een moeizame start, de kwaliteit van de dienstverlening door VT meer stabiel is geworden, dat er meer rust is ontstaan in de werkprocessen van VT. Daarmee heeft VT een meer stabiele en meer zichtbare plek in de keten gekregen. Ook het vertrouwen van de Inspectie in VT is hersteld.

Subsidiering van hulpverlening

De regio-aanpak omvat ook de subsidiering van een deel van de activiteiten van hulpverleningsorganisatie Moviera in de vorm van een jaarlijkse subsidie die wordt verleend vanuit de DUVO middelen, en daarmee vanuit centrumgemeente Nijmegen. Daarnaast voorziet deze zelfde subsidie in de bekostiging van de inzet van de coördinator mensenhandel, die regionaal wordt ingezet vanuit Moviera.

De regio-aanpak omvat ook de subsidieverlening aan het Centrum Seksueel Geweld (CSG), een gespecialiseerd centrum voor acuut seksueel geweld. Het werkgebied van het CSG beslaat de regio's Gelderland Zuid en Gelderland Midden. Het is één van de 16 CSG's in Nederland. Vanuit de centrumgemeenten Arnhem en Ede wordt de financiële bijdrage geleverd; voor de regio Gelderland Zuid loopt deze bijdrage via de regio-aanpak.

Het is niet mogelijk is om de effecten van deze onderdelen van de regio-aanpak eenduidig en concreet vast te stellen. Ook omdat de inzet van de middelen verbonden is aan de opdracht om de beschikbaarheid van de dienstverlening en hulpverlening te waarborgen c.q. te verbeteren.

De bijdrage vanuit deze regio-aanpak aan Moviera en CSG beschouwen wij primair als een bijdrage aan de continuïteit van de kennis- en zorg-infrastructuur geboden door gespecialiseerde instellingen met een duidelijke taakopdracht. Moviera heeft daarbij de opdracht meegekregen om de opvang af te bouwen en te ambulantisieren, en daarbij dichter tegen de wijkteams aan te gaan werken.

Omdat afspraken met Moviera en CSG met andere centrumgemeenten samen worden gemaakt, is het lastig de opdracht helemaal toe te spitsen op de wensen en context van de regio Gelderland Zuid.

2.4.2 Ontwikkelpromjecten en deskundigheidbevordering

In het kader van deze evaluatie hebben wij 'ingezoomd' op drie ontwikkelprojecten gericht op de ontwikkeling en toepassing van nieuw instrumentarium: complexe scheidingen, ouderenmishandeling en MDA++.

Deze projecten zijn merendeels vrij laat op gang gekomen en betrekkelijk kleinschalig georganiseerd. De verbinding van deze onderwerpen met de dagelijkse praktijk in vooral de lokale teams is daarmee beperkt. Daarom kunnen we nog niet spreken over tastbare resultaten en effecten. Wel is de aanpak zoals gevolgd in het traject Ouderenmishandeling veelbelovend, omdat het in sterke mate aansluit bij bestaande netwerken en bij de lokale motivatie en belang om hierop te acteren.

Het is niet mogelijk om voor deze drie ontwikkelprojecten onderbouwde effecten te benoemen. Uit de evaluatie blijkt dat de vertaling van het nieuwe instrumentarium naar de reguliere uitvoering in bijvoorbeeld de lokale teams een opgave is. Dat heeft voor een belangrijk deel te maken met het feit dat de projecten op afstand van de teams zijn georganiseerd en dat de projecten voorzien in het aanreiken van nieuwe instrumenten en werkwijzen die niet altijd lijken te passen in de werkprocessen van de lokale teams.

Deskundigheidsbevordering in de vorm van het aanbieden van trainingen en scholing van aandachtfunctionarissen wordt door alle door ons gesproken professionals als waardevol beschouwd.

2.5 Conclusie: resultaten en effect van de regioaanpak

De regio-aanpak heeft bijgedragen aan de versterking van de samenwerking tussen partijen actief in de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling. De ambitie en doelen van de regio-aanpak worden gedeeld door alle betrokken partijen, maar is mede door de wijze van financiering en door het ontbreken van een eigen bestuurlijke structuur een programma dat betrekkelijk 'low key' opereert en bestuurlijk niet veel aandacht trekt. De aandacht is in de periode 2016-2020 vooral uitgegaan naar het functioneren en de financiering van Veilig Thuis Gelderland Zuid. De waardering van VT wordt daardoor vaak verward met de kwaliteit van de gehele regionale aanpak. Ook voor professionals is de zichtbaarheid van de regio-aanpak veelal beperkt. Professionals zijn bekend met c.q. aangesloten op individuele projecten, maar niet met de regio-aanpak als overkoepelend programma.

Bij de start van de aanpak zijn geen meetbare, gekwantificeerde doelen geformuleerd en een vorm van monitoring opgesteld, waardoor het op dit moment niet mogelijk is vast te stellen in welke mate deze doelen zijn gerealiseerd. We waren geïnteresseerd in het effect van de regio-aanpak op veiligheid in relatie tot huiselijk geweld en kindermishandeling. Dat verband hebben we niet kunnen vaststellen. Dat komt vooral door het feit dat er geen volledige en betrouwbare data is over (on-)veiligheid. In hoofdstuk 4 komen we daarop terug.

De regio-aanpak bestond uit een verzameling van diverse thema's en activiteiten gericht op het voorkomen, signaleren en stoppen van huiselijk geweld en kindermishandeling. De aandacht en inzet op het duurzaam herstellen van veiligheid in afhankelijkheidsrelaties is voorzichtig op gang gekomen, maar verdient de komende jaren meer aandacht.

De samenhang tussen deze activiteiten en projecten was beperkt. De door ons onderzochte ontwikkelprojecten zijn kleinschalig gestart, waardoor meetbare effecten nog achterblijven.

Wel constateren we dat de regio-aanpak in sterke mate heeft bijgedragen aan de verheldering van de rol- en taakverdeling tussen Veilig Thuis en andere partijen actief betrokken bij dit onderwerp; wijkteams, politie, jeugdbescherming etc. Verder heeft de regio-aanpak een belangrijke bijdrage geleverd aan deskundigheidsbevordering in de wijkteams door kennisoverdracht via onder meer de inzet van aandachtfunctionarissen. Verder stellen we vast dat er veel aandacht is uitgegaan naar de versterking van de samenwerking tussen partijen in de regionale en lokale netwerken op het gebied van de jeugdzorg en minder op het gebied van de volwassenzorg en hulpverlening.

3. Kennis over (on)veiligheid in de regio

Huiselijk geweld en kindermishandeling gaat over onveiligheid in afhankelijkheidsrelaties. In het onderzoek is data bijeengebracht om een (cijfermatig) beeld te schetsen van de ontwikkeling van (on)veiligheid in de regio Gelderland Zuid. Dat heeft ook geleid tot meer inzicht in de beschikbaarheid en de bruikbaarheid van bestaande registraties en data; evenals inzicht in wat we nog niet weten.

Er is niet 1 plek of organisatie in de regio waar alle data over dit onderwerp bijeen komt, en waarmee een sluitend beeld over (patronen van) onveiligheid in afhankelijkheidsrelaties kan worden gemaakt.

In de bijlage bij dit rapport is een tabellenboek opgenomen, met relevante data over dit onderwerp.

3.1 Kennis over prevalentie

Op het niveau van de regio Gelderland Zuid is geen data beschikbaar over de prevalentie van huiselijk geweld en kindermishandeling. Er is data over het aantal meldingen bij VT, maar dat geeft geen accuraat beeld van de keren dat er daadwerkelijk sprake is van geweld en onveiligheid. Het WODC (Wetenschappelijk Onderzoek en Documentatie Centrum) heeft in 2019 schattingen gemaakt over het aantal verdachten en slachtoffers van huiselijk geweld (ten Boom, Wittebrood, 2019). De uitkomsten laten een daling van de geschatte aantallen zien. De onderzoekers zien echter geen aanleiding om te concluderen dat de prevalentie ook daalt, maar wijzen op veranderingen in de politieorganisatie die mogelijk tot veranderingen in de registratie heeft geleid.

Een zelfrapportagestudie van het WODC uit 2017 wijst uit dat 5,5% van de Nederlanders in de afgelopen 5 jaar (tussen 2012 en 2017) slachtoffer is geweest van huiselijk geweld. Het gaat daarmee om 6,2% van de vrouwen en 4,7% van de mannen. Een zelfrapportage onderzoek onder scholieren (Schellingerhout & Ramakers, 2017) laat zien dat ongeveer 12% van de scholieren tussen de 12 en 17 jaar te maken heeft gehad met kindermishandeling (10% van de jongens en 15% van de meisjes). Daarnaast wees een informantstudie onder professionals uit dat 3% van de kinderen tussen de 0 en 17 jaar een vorm van kindermishandeling heeft meegemaakt (Alink et al, 2018). Dit lagere percentage wordt hoogstwaarschijnlijk verklaard uit het feit dat dit onderzoek onder hulpverleners is uitgevoerd en dat het verwijst naar structurele, en ernstige vormen van geweld in vergelijking met het onderzoek onder scholieren.

Daarnaast is in het scholierenonderzoek voor het eerst de samenloop van huiselijk geweld en kindermishandeling uitgevraagd. Hieruit blijkt dat jaarlijks bij 2,5% van de scholieren tussen de 12 en 17 jaar sprake is van mishandeling tegen het kind zelf, én van fysiek geweld bij ouders onderling (Schellingerhout & Ramakers, 2017).

Toch benoemen de onderzoekers dat huiselijk geweld en kindermishandeling moeilijk meetbaar zijn, waarbij het helemaal lastig is om een ontwikkeling van de omvang over een bepaalde tijd te meten. Daardoor blijft er sprake van een 'dark number' als het gaat om dit onderwerp, en zal ook de opvatting van wat huiselijk geweld en kindermishandeling is verschillen.

3.2 Meldingen en adviezen Veilig Thuis

De bron voor regionale data is op dit moment voornamelijk VT. De primaire taak van VT is het beoordelen en eventueel onderzoeken van meldingen en advisering van burgers en professionals, maar daarmee beschikt VT over veel data en potentieel ook over waardevolle informatie voor andere partijen in de keten.

Op regionaal niveau is er data over de ontwikkeling van het aantal meldingen en adviezen bij VT. Met de duiding van deze data voor (on-)veiligheid in de regio is voorzichtigheid geboden. Vooral omdat de bekendheid, de vindbaarheid en de rolopvatting van VT een grote invloed heeft op de omvang van het aantal meldingen en adviesvragen.

Meldingen door slachtoffers

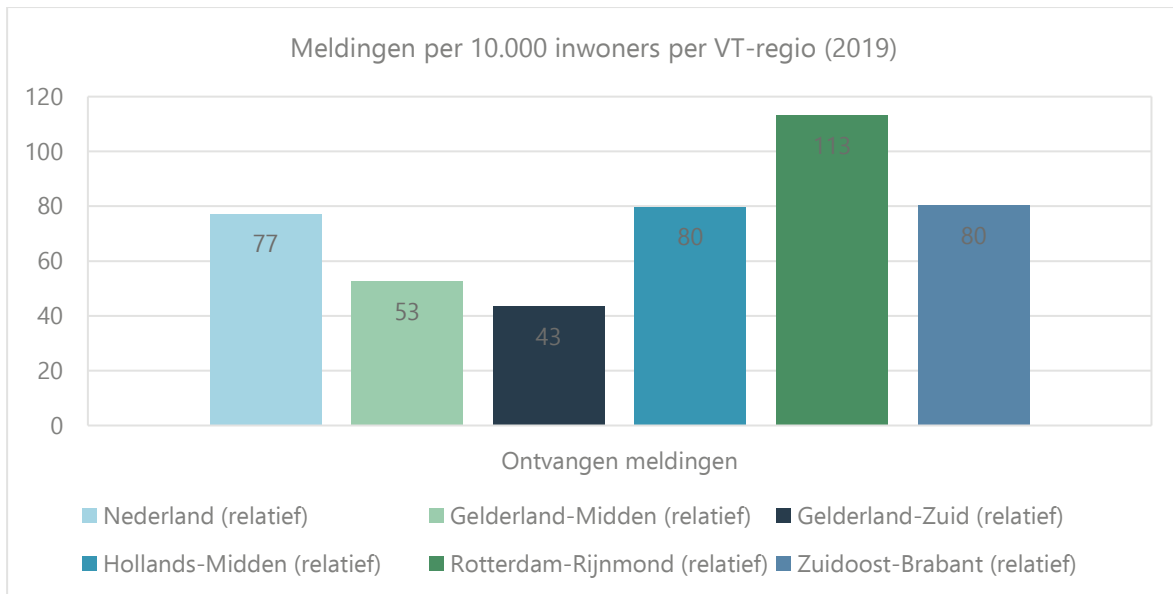
De meldingsbereidheid van slachtoffers en van mensen of professionals die zicht hebben op onveiligheid is bepalend voor de mate waarin de data over het aantal VT-meldingen een accurate weergave is van onveiligheid. Onder slachtoffers is de bereidheid/vermogen tot melden beperkt. Ruim 1 op de 6 voorvallen van HG in de zelfrapportage (van Eijkern et al., 2018) van volwassenen is gemeld bij de politie (17%). Driekwart heeft het niet gemeld en 10% is onbekend. Vrouwen melden vaker dan mannen, en er wordt vaker gemeld bij fysiek letsel.

Mannen en vrouwen die een of enkele keren per jaar te maken krijgen met geweld door hun partner in de context van een ruzie (situationeel partnergeweld), doen meestal geen aangifte bij de politie. Zij hebben doorgaans ook geen behandeling van letsel nodig en zoeken geen onderdak in de opvang. Zij worden dus niet geregistreerd. Wel blijken zij bereid te zijn om die voorvallen te rapporteren in bevolkingsenquêtes (van Eijkern et al., 2018).

Relatief weinig slachtoffers nemen contact op met een speciale organisatie als Veilig Thuis. Als ze er al met een professional over praten, is het vaak de huisarts (van Eijkern et al., 2018).

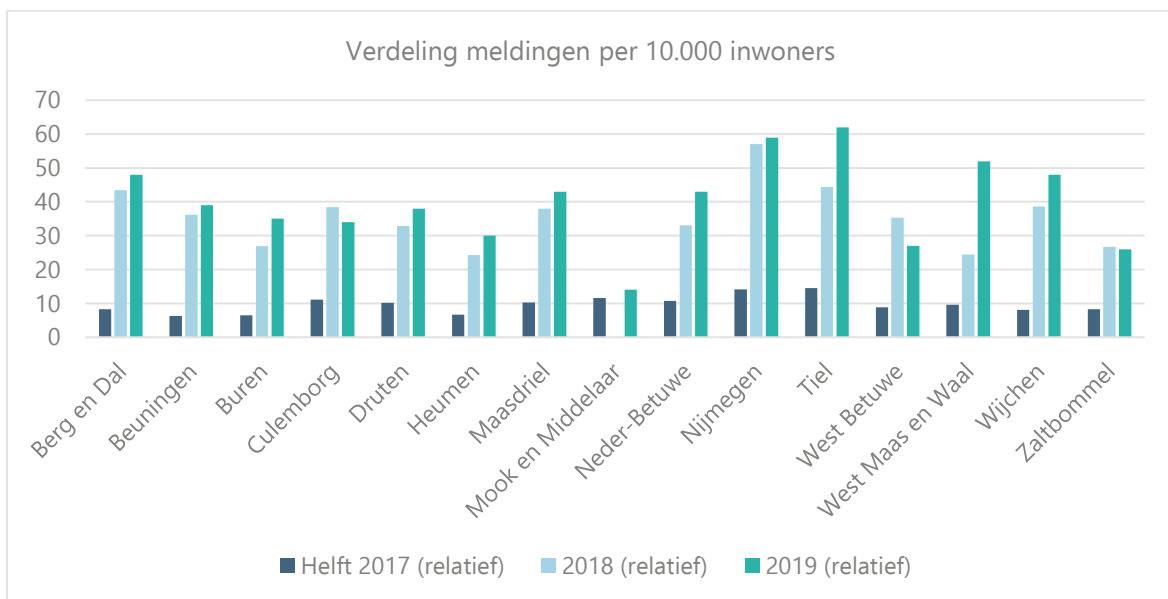
Aantal meldingen groeit jaarlijks

De regio Gelderland Zuid volgt het landelijke patroon van een groeiend aantal meldingen bij Veilig Thuis sinds 2015. De data is wat ons betreft pas echt stabiel vanaf 2018; vanaf dat moment wordt de data van alle VT's landelijk verzameld en in een gelijk format gepubliceerd via het CBS dashboard 'impactmonitor huiselijk geweld en kindermishandeling'. In de periode 2017-2019 nemen de meldingen toe van circa 2.000 meldingen in 2017 tot circa 3.100 meldingen in 2019: een toename van circa 1.100 meldingen (Significant, 2020). Wel opvallend is dat het aantal meldingen per 10.000 inwoners in Gelderland Zuid lager is dan in andere regio's.

Dit groeiende aantal meldingen is niet direct een indicatie dat er ook meer sprake is van huiselijk geweld en kindermishandeling in de regio, het kan ook duiden op een hogere meldingsbereidheid, of bijvoorbeeld een toename in het aantal hermeldingen per gezin. Over dit laatste punt wordt op dit moment door Veilig Thuis aanvullend onderzoek gedaan.

Door in te zoomen op het aantal meldingen binnen de regio Gelderland Zuid worden de verschillen tussen de gemeenten in het aantal meldingen per 10.000 inwoners zichtbaar: Nijmegen en Tiel (ca. 60) vs. Zaltbommel en West Betuwe (ca. 28). Een sluitende verklaring voor dat grote verschil is er niet; het is wel een patroon dat ook landelijk bestaat, waarbij in grotere gemeenten meer meldingen per 10.000 inwoners binnenkomen.

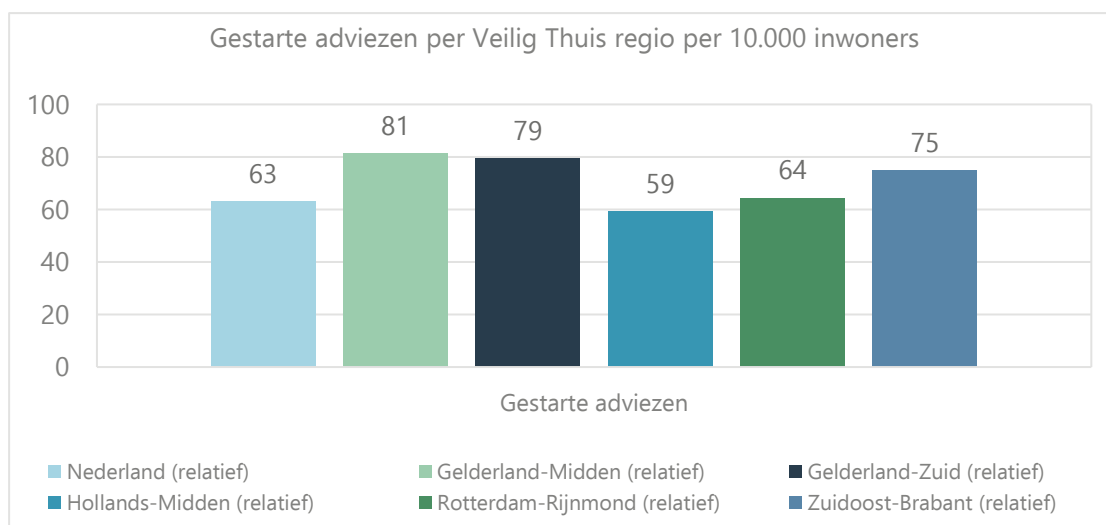
Dit betekent overigens niet per definitie dat in de gemeenten Nijmegen en Tiel sprake is van meer onveiligheid in afhankelijkheidsrelaties; theoretisch gezien is het denkbaar dat het relatief hoger aantal meldingen voortkomt uit een grotere mate van alertheid onder professionals (onderwijs, zorg, etc); daarbij is het wel van belang om te onderstrepen dat in alle gemeenten 60-65% van de meldingen afkomstig zijn van de politie en onze aanname is dat binnen de politieorganisatie een gelijk 'meldingsbeleid' wordt toegepast.

Het aantal politiemeldingen zoals zichtbaar in landelijke publicaties van data over VT (bijvoorbeeld in het onderzoek door Significant en data van CBS) was tot begin 2019 relatief laag in Gelderland Zuid in vergelijking met het landelijke beeld; de verklaring daarvoor ligt in het routeeroverleg dat tot 2019 plaatsvond en waarbij politiemeldingen in eerste instantie liepen via dit gezamenlijke routeringsplatform onder regie van het Veiligheidshuis. Doordat Veilig Thuis Gelderland Zuid de directe politiemeldingen naar VT en meldingen die binnenkwamen via het de routeeroverleg in aparte categorieën rapporteerde, lijkt het aantal politiemeldingen in landelijke vergelijkingen erg laag, terwijl dit waarschijnlijk niet het geval was. In 2019 lopen de politiemeldingen weer mee in de reguliere meldingenprocedure van VT en komt het percentage politiemeldingen van het totaal aantal meldingen bij VT Gelderland Zuid weer op het landelijk gemiddelde. In de tweede helft van 2019 kwam 68% van de meldingen in Gelderland Zuid naar VT van de politie. Dit is vergelijkbaar met het landelijk beeld.

Gelderland Zuid verschilt iets van het landelijk gemiddelde als het gaat om het percentage meldingen door burgers: in 2019 lag dit voor Gelderland Zuid op 11%, het landelijk gemiddelde was 7,5%.

Adviesvragen

Bijna 4.500 keer ontving Veilig Thuis Gelderland Zuid in 2019 een adviesaanvraag over huiselijk geweld en kindermishandeling. Daarmee onderscheidt de regio zich van het landelijke beeld als het gaat om het aantal adviesvragen per 10.000 inwoners (vooral in combinatie met het relatief lage aantal meldingen per 10.000 inwoners) De cijfers laten hier geen eenduidige verklaring voor zien, maar dit kan er op wijzen dat VT niet alleen wordt gezien als 'meldingen-loket' maar ook als organisatie voor raad en daad.

Adviesvragers waren in Gelderland Zuid in 2019 vooral burgers (36%). Het type organisaties dat advies dat vooral advies vraagt zijn de gezondheidszorg (18%), jeugdhulp (12%), het onderwijs (8%) en de GGZ (5%). Wijkteams en jeugdteams vallen op basis van de CBS indeling van organisaties in de categorie jeugdhulp. Echter, deze cijfers gaan alleen over adviesaanvragen die binnenkomen bij VT. Initiatieven als het aansluiten van VT bij wijkteams en tijdens casuïstiekbesprekingen te adviseren zullen hierdoor maar beperkt terug te zien zijn in de data.

3.3 Overige bronnen van data en informatie

Naast VT zijn er nog andere plekken in de regio waar relevante data wordt verzameld. De vrouwenopvang en de hulpverlening bij huiselijk geweld is een belangrijke bron van informatie. Veel slachtoffers van huiselijk en/of seksueel geweld melden zich – in het geval van de regio Gelderland Zuid bij Moviera als hulpverleningsorganisatie. In 2019 waren er in Gelderland Zuid 295 aanmeldingen bij Moviera, waarvan een deel heeft geleid tot intake. Zo zijn er in 2019 27 nieuwe trajecten 'zorgcoördinatie slachtoffers mensenhandel' gestart. Veel van de mensen c.q. de cases onder de hoede van Moviera worden vanzelfsprekend gemeld bij Veilig Thuis – vanwege de Meldcode – maar het is evenwel mogelijk dat deze meldingen niet altijd wordt gedaan vanwege het feit dat de hulpverlening is ingezet.

Het Centrum Seksueel Geweld heeft als belangrijkste taak het helpen van slachtoffers van seksueel geweld, maar slachtoffers van huiselijk geweld kunnen er ook terecht. Het centrum richt zich zowel op Gelderland-Zuid als Gelderland Midden. In 2019 zijn er 190 consultatie en advies gesprekken geweest, een toename van 10% ten opzichte van 2018. 34% van de slachtoffers die zich meldde was woonachtig in of rondom de gemeente Nijmegen.

Voor bovenstaande organisaties geldt dat de aantallen relatief klein zijn, maar de ernst van de problematiek in de casuïstiek groot is. Ook laten de cijfers over de afgelopen jaren een stijging zien. Nu er meer kennis en aandacht voor signalering van deze problematiek is, is het niet onwaarschijnlijk dat deze aantallen nog verder zullen toenemen.

Binnen de gemeente Nijmegen wordt gewerkt aan zogenoemde dashboard voor het sociaal domein voor intern gebruik; al langer bestaat een dergelijk instrument op het gebied van openbare orde en veiligheid. De gemeente koppelt hierin informatie van verschillende gemeentelijke bestanden aan elkaar, ook is het doel om een koppeling te maken met de informatie van de wijk- en regieteams, maar dit is tot op heden nog niet gerealiseerd.

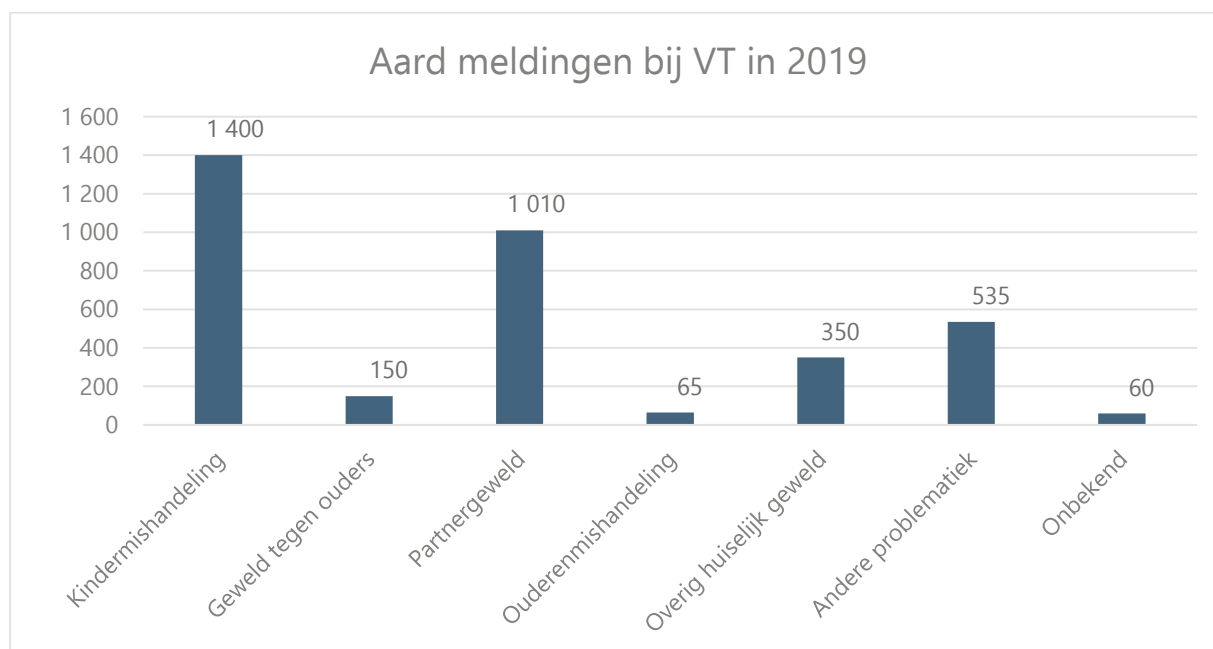
Meest opvallend is de beperkte verbinding in de dataverzameling en de duiding van data met het veiligheidsdomein. Zo wordt het dashboard met data van politiegegevens nog niet gekoppeld aan de gegevens van Veilig Thuis of de gemeente. Hierdoor is geen inzicht in bijvoorbeeld 'hot spots' op wijkniveau, of combinaties van problematiek in één gezin.

3.4 Slachtoffers en patronen van geweld en onveiligheid

Onderzoek uit zowel de Verenigde Staten als Nederland laat zien dat vrouwelijke slachtoffers uit klinische groepen (zoals de vrouwenopvang en steunpunt huiselijk geweld) jaarlijks gemiddeld tien

keer zoveel geweldsincidenten hebben meegemaakt als vrouwelijke slachtoffers die worden gevonden in een algemene bevolkingssteekproef. Ook voor slachtoffers van (ex-)partnergeweld die bijvoorbeeld als gevolg van een melding bekend zijn geworden bij de politie geldt dat zij frequenter en ernstiger geweld hebben meegemaakt dan slachtoffers die niet bekend zijn bij de politie (A. ten Boom, K. Wittebrood, 2019).

Uit de registratie van Veilig Thuis Gelderland Zuid blijkt dat 75% van de meldingen gaan over kindermishandeling en partnergeweld. Dat zegt nog weinig over de context en de historie van het geweld of de onveiligheid die hier aan de orde is. Zo wordt er bijvoorbeeld niet gerapporteerd over het aantal meldingen waarbij seksueel geweld van toepassing is. Ook kan het zijn dat bepaalde categorieën meldingen onder-gerapporteerd worden, doordat organisaties zoals Moviera tot voor kort geen melding maakten bij VT wanneer mensen zich rechtstreeks bij hen meldden. Sinds 2019 moet dit type organisaties volgens de nieuwe meldcode ook hun instroom melden bij VT, maar dit is mogelijk nog niet voor het hele jaar 2019 in de cijfers terug te zien.

Van belang is het lopende onderzoek van het Verwey Jonker Instituut naar kenmerken van de groep die te maken heeft met geweld in afhankelijkheidsrelaties. Verwey Jonker werkt aan een indeling van doelgroepen. In ontwikkeling en in die zin nog niet direct bruikbaar. Daaruit komt naar voren dat het merendeels gaat om gezinsproblematiek waarbij het geweld of de onveiligheid samenhangt met bijvoorbeeld een cumulatie van problematiek in het gezin op meerdere levensgebieden (inkomen, wonen, gezondheid, relatie etc) en met psychiatrische problematiek bij beide ouders. Meer dan de helft van de meldingen bij Veilig Thuis kunnen volgens Verwey Jonker worden verbonden aan deze groepen gezinnen.

Een ander belangrijk aangrijpingspunt voor de versterking van de aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling is zicht op patronen van herhaald geweld en onveiligheid. Een indicator om daar meer grip en zicht op te krijgen is de registratie en analyse van hermeldingen door Veilig Thuis; hermeldingen verwijst naar een opeenvolging van meldingen over personen die onderdeel zijn van

een gezin of een bepaald sociaal systeem. Zoals eerder genoemd is Veilig Thuis Gelderland Zuid ten tijde van deze evaluatie gestart met onderzoek naar hermeldingen.

3.5 Data over de werking van de keten

Uit deze evaluatie blijkt dat er veel zicht is op de instroom bij Veilig Thuis en over de doorlooptijden van de dienstverlening van VT op onderscheiden diensten als veiligheidsbeoordeling, onderzoek en voorwaarden & vervolg. Er is weinig zicht op de intensiteit van de samenwerking binnen de gehele keten. Hierdoor is het moeilijk een kwantitatief beeld te geven van de samenwerking tussen de partners in de regio. Het verder inzoomen op deze overdrachten is moeilijk op basis van de beschikbare informatie van de verschillende partijen.

Ook vanuit de andere partijen in de keten blijkt de beschikbare data (nog) ongeschikt om een beeld te kunnen schetsen van de intensiteit en kwaliteit van de samenwerking in de keten. Gemeenten in de regio hebben hun registratie apart opgezet wat betreft de wijkteams. Voor wat betreft de gemeente Nijmegen bleek bijvoorbeeld uit de registratiegegevens op gemeenteniveau dat deze geen inzicht geven in wanneer een wijkteam VT betreft bij een casus of wanneer een wijkteam al betrokken is bij een casus en VT op een later moment de overdracht naar datzelfde wijkteam doet.

3.6 Bevindingen en conclusies

Data is belangrijk, veel data wordt niet benut en dat is een gemiste kans. Koppeling van data geeft inzicht in patronen van (structureel) geweld en onveiligheid, en de aanpak van die patronen is de drijfveer voor de aanpak van kindermishandeling en huiselijk geweld. Op regionaal niveau is er geen eenduidig en meerjarig beeld van de ontwikkeling van (on)veiligheid in afhankelijkheidsrelaties. Daarvoor moet gebruik worden gemaakt van landelijke cijfers of op basis van het aantal meldingen en adviesaanvragen bij Veilig Thuis moeten daarover aannames worden gedaan.

Er is geen organisatie in de regio die systematisch de beschikbare data – vanuit verschillende bronnen – verzamelt, bundelt en voorziet van een duiding. Vooral in de combinatie met data uit het veiligheidsdomein. Dat is een gemiste kans, omdat daarmee geen beeld ontstaat van (lokale) patronen van geweld en onveiligheid en daarmee ook niet een verbinding gemaakt kan worden met regionale of lokale interventies.

Er is veel 'input-data' (meldingen, adviesaanvragen) maar de kennis over de kenmerken van de slachtoffers is beperkt; we weten het aantal volwassenen, ouderen en kinderen. Met kenmerken bedoelen we niet zozeer leeftijd of aard van de melding, maar vooral de eventuele meervoudigheid van onderliggende problematiek en het historische patroon in geweld of onveiligheid van personen. Meer en meer ontstaat een steeds beter beeld van de aard en intensiteit van de problematiek; verdiepend onderzoek is relevant. Dat is een kansrijke ontwikkeling.

4. Samenwerking in de keten

Een belangrijke voorspeller van de effectiviteit en kwaliteit van de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling is de wijze waarop en de intensiteit waarmee partijen in de keten samenwerken. Niet één professional of organisatie is eigenstandig in staat om patronen van geweld of onveiligheid te doorbreken, te stoppen en om te zetten naar duurzaam (gevoel van) veiligheid.

In dit onderzoek is getracht de ontwikkeling en kwaliteit van de samenwerking in de keten/netwerk in beeld te brengen. Allereerst door duiding te geven aan het begrip keten in de (bestuurlijke) organisatie van de aanpak van HGKM in de regio. Vervolgens zoomen we in op de sleutelpartijen in de keten en de samenwerking tussen deze partijen. Tot slot wordt aan de hand van een analysekader waarin onderscheid wordt gemaakt in drie ontwikkelstadia van de keten, de ontwikkeling van de keten nader geobjectiveerd.

4.1 'De Keten' HGKM bestaat niet

Uit de analyse van de verschillende verbindingen tussen partijen, de organisatie van die verbindingen en de manier waarop meldingen van huiselijk geweld en kindermishandeling worden verwerkt en opgepakt, blijkt dat de aanpak van HGKM zich voltrekt in diverse lokale en regionale netwerken. Slechts voor een beperkt aantal organisaties is de aanpak van HGKM haar hoofdtaak: Veilig Thuis Gelderland Zuid, Moviera en het Centrum Seksueel Geweld Gelderland. !

De samenwerkingsrelaties tussen partijen zijn divers en worden bepaald door de verschillende routes waarlangs meldingen hun weg vinden na beoordeling en/of onderzoek door VT; die route wordt voor een belangrijk deel bepaald door de aard van melding, de leeftijd van de betrokkenen en van de aard en de intensiteit van de (mogelijk) onderliggende problematiek die heeft geleid tot geweld of onveiligheid. Vervolgacties op meldingen over HGKM in Gelderland Zuid komen op diverse manieren tot stand en op hoofdlijnen zijn er twee 'routes' die worden bewandeld:

- **Jeugdketen:** in deze 'route' hebben de lokale jeugd- of wijkteams een centrale rol in de regio over een cases voor zover de hulpverlening aan een kind of gezin plaatsvindt op vrijwillige basis. Op het moment dat inzet vanuit het zogenoemde gedwongen kader aan de orde is (op- en/of afschaling) dan heeft een Gecertificeerde Instelling (GI) op het gebied van jeugdbescherming en jeugdreclassering een centrale rol. In deze lokale en regionale netwerken werken wijkteams, jeugdzorginstellingen en GI's met elkaar samen. De jeugdzorg is sterk in beweging geweest afgelopen jaren, het jeugdhulplandschap is opgeschud en heeft zich op nieuw moeten 'zetten'. Het eigenaarschap ligt op lokaal niveau en deels op regionaal niveau (42 jeugdhulpregio's). Dit leidt tot verschillen in hoe e.e.a. is georganiseerd in Gelderland Zuid. Er is sprake van een gelaagde sturing in het jeugddomein. Er is behoefte aan meer lokale regie enerzijds, en versterking van regionale regie op specialistische jeugdhulp en landelijke ontwikkelingen om bepaalde (zeer) specialistische hulpvormen bovenregionaal te organiseren; waaronder jeugdbescherming en jeugdreclassering. Daarbij speelt de zoektocht naar een goede afbakening van vrijwillige hulp, preventieve jeugdbescherming en jeugdbescherming vanuit het gedwongen kader.

- **Volwassenenketen:** een tweede 'route' is zorg- en hulpverlening voor volwassenen. Daarin is sprake van meer stabiliteit, in de dienst opvang en het opdrachtgeverschap. Regie ligt afhankelijk van het type problematiek c.q. aangrijpingspunt voor de inzet van zorg bij de lokale teams, bij Moviera ingeval van ernstig seksueel geweld, of bij een betrokken GGZ-aanbieder. Gemeenten staan in dat geval meer op afstand .. Wat betreft huiselijk en seksueel geweld is de hulpverlening – bijvoorbeeld de vrouwenopvang en het CSG - regionaal of provinciaal georganiseerd en wordt de inzet bekostigd vanuit DUVO middelen. Eigenaarschap ligt bij de centrumgemeente. Vrouwenopvang, ambulante trajecten en crisisopvang wordt uitgevoerd door Moviera voor Gelderland Zuid (m.u.v. Zaltbommel en Maasdriel). Daarnaast is de zorg coördinatie Mensenhandel bij Moviera belegd en voeren zij voor MDA++ in Rijk van Nijmegen middels een projectsubsidie van Geweld Hoort Nergens Thuis trajecten intensief casemanagement uit. Er komen ook kinderen mee naar de opvang. Ook hiervoor organiseert Moviera hulp en zijn er raakvlakken met jeugdhulp die aandacht vragen.

Eerder in deze rapportage is al geconstateerd dat de regionale aanpak van HGKM cq de keten van partijen die hierin actief kent geen eigenstandige bestuurlijke structuur kent waarin een vorm van ketenregie is belegd. Tegelijk zien we veel verschillende ambtelijke en bestuurlijke overlegvormen in de regio, waar onderwerpen die te maken hebben met de aanpak van HGKM (kunnen) worden besproken. Daarmee dreigt het risico dat HGKM op verschillende plekken op verschillende manieren wordt besproken. Daar komt ook bij dat bestuurlijke organisatie van de regionale samenwerking op het gebied van jeugdzorg en Wmo veelal gebeurt op het niveau van de twee subregio's: Rijk van Nijmegen en Rivierenland. De verschillende geografische indelingen/regio's van de diverse voorzieningen (provinciaal, regionaal, sub-regionaal en lokaal) bemoeilijken het komen tot één ambtelijke en bestuurlijke overlegvorm.

Over de regionale coördinatie van de regio-aanpak bestaat tevredenheid. Echter, de coördinator beschikt niet over de bevoegdheden of middelen om een vorm van ketenregie toe te passen en beschikt niet over doorzettingsmacht. Niet in de uitvoering bij vastgelopen casus, maar ook geen escalatieladder in de bestuurlijke organisatie van de gehele keten (In de samenwerkingsafspraken tussen VT en lokale teams is wel een escalatiemodel opgenomen) .

4.2 Sleutelspelers in de keten

Voor een goed begrip van de huidige werking van de keten is het van belang om de afzonderlijke partijen te bespreken. Hun positie, hun opdracht etc. Maar vooral de mate waarin zij de samenwerking zoeken en kunnen vinden met andere partijen in de keten.

Lokale teams

In de 14 gemeenten zijn wijkteams actief. Soms in de vorm van 0-100 wijkteams, soms zijn de lokale teams verdeeld in jeugdteams en WMO/volwassenenteams. En in de gemeente Nijmegen ook met onderscheid naar wijkteams en regieteams voor complexe cases.

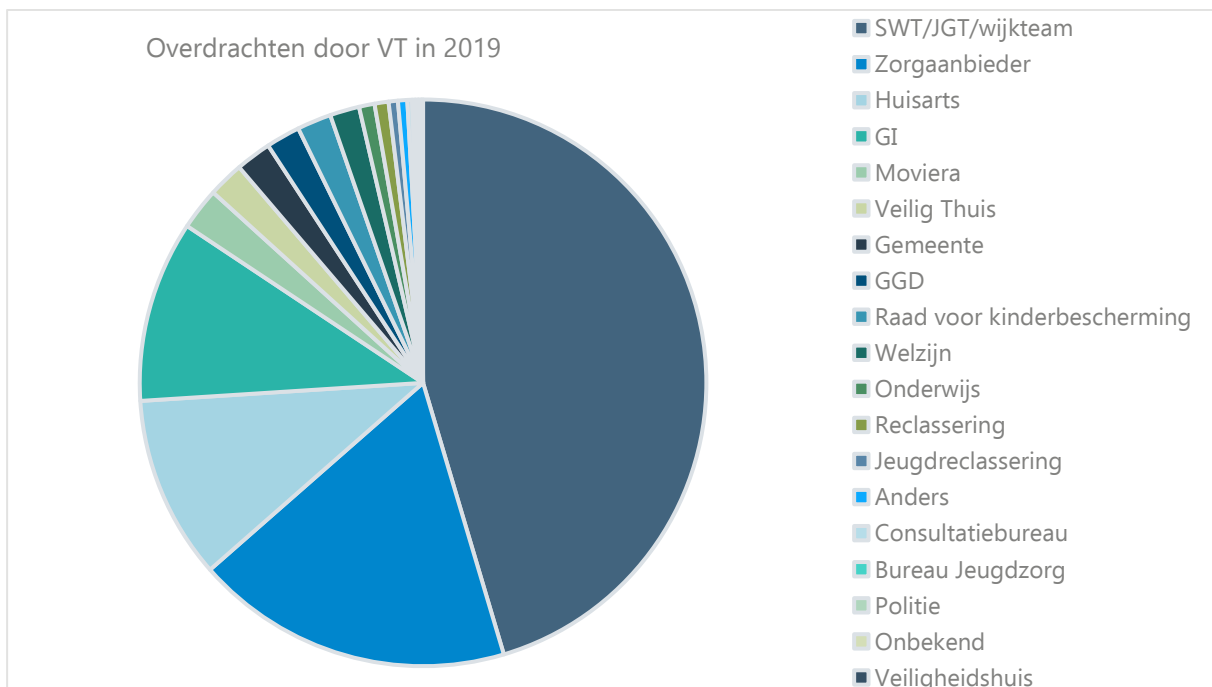
Er is daarmee diversiteit tussen de gemeenten in de organisatie, de positionering, de taakopvatting en de omvang. Dat laat onverlet dat deze teams een zware (regie)rol hebben als het gaat om

inwoners/burgers waar sprake is van dreigend geweld of onveiligheid. De wijkteams hebben een belangrijke signaleringsfunctie, en spelen een grote rol bij de inzet van vrijwillige hulp en zorg, en bij verwijzing naar zwaardere c.q. specialistische hulp. Het wijkteam kan het startpunt zijn van bemoeienis met bijvoorbeeld een kind of een gezin, maar is ook vaak de landingsplaats van een melding na een veiligheidsbeoordeling, of onderzoek van VT. Waar het de inzet van zorg en hulpverlening in het gedwongen kader van de Jeugdwet betreft heeft een Gecertificeerde Instelling (GI) de regie voor het veiligheidsdeel.

In de samenwerking in de keten hebben de wijkteams twee rollen:

- Melder van signalen over geweld of onveiligheid cq als adviesvrager. Uit de data blijkt dat de wijkteams niet de grootste melders zijn, maar wel regelmatig om advies vragen.
- Regisseur in de acties die nodig zijn na veiligheidsbeoordeling of onderzoek door VT. Vooral in deze rol is er een intensieve samenwerking met VT en andere partijen.

Die grote rol van de lokale teams blijkt ook uit de data over het vervolg na een melding van HGKM bij VT. Op basis van registraties uit het intern systeem van Veilig Thuis kan een grof beeld worden geschetst van het aantal overdrachten na veiligheidsbeoordeling, inzet onderzoek of V&V door VT. Hoogstwaarschijnlijk gaat dit niet om alle overdrachten, omdat dit nu handmatig wordt geregistreerd door professionals. Toch geven deze registraties een beeld van de organisaties die vervolgacties inzetten na betrokkenheid van VT. Uit deze registraties blijkt dat bijna de helft van de vervolgacties wordt ingezet door een wijkteam en dat betekent dat de wijkteams een centrale rol spelen in de aanpak van HGKM na een melding bij en veiligheidsbeoordeling door VT. Circa 20% van de overdrachten door VT is naar zorgaanbieders en circa 10-15% is naar de huisarts.

Ondanks het feit dat er sprake is van een 'dikke lijn' tussen Veilig Thuis en de wijkteams, is een doorgeleiding van een melding door VT voor een wijkteam een beperkt deel van de caseload.

CBS beleidsinformatie uit 2019 liet zien dat er in Gelderland Zuid gemiddeld zo'n 51 overdrachten per 10.000 inwoners waren. Hiervan wordt ongeveer de helft naar wijkteams overgedragen.

Voor Nijmegen houdt dit in dat er met 170.000 inwoners ruim 430 overdrachten naar wijkteams plaatsvinden. Aangezien er in Nijmegen 10 SWT's en 7 RT's zijn, worden deze overdrachten (grotweg) verdeeld over 17 verschillende teams. Per team zijn er gemiddeld circa 25 overdrachten per jaar vanuit VT.

Daarnaast is er ook interactie met VT middels de adviezen. In Gelderland Zuid zijn er zo'n 79 adviezen gestart per 10.000 inwoners. Hiervan kwam 12% uit de jeugdhulp, waar wijkteams onder vallen. Wanneer we dezelfde rekensom maken voor de gemeente Nijmegen, komen we op maximaal 161 adviezen die zijn aangevraagd door wijkteams in Nijmegen. Per wijkteam komt dit neer op maximaal 9 adviezen per jaar.

Dat betekent dat de interactie met VT en de aandacht voor (on)veiligheid beperkt is. Tegelijk is het wel van belang om te onderstrepen dat het merendeel van deze meldingen gaat om complexe cases, waar veelal sprake is van een stapeling van problematiek en een geschiedenis van geweld en onveiligheid in het gezin. Ook hoeft het wijkteam niet formeel bij VT betrokken te zijn, om toch een rol te spelen in de casus. Zo gaan er overdrachten rechtstreeks naar aanbieders waarbij wijkteams in cc staan. Ook sluit VT soms aan bij wijkteamoverleg, waardoor de adviezen die ze daar geven niet worden geregistreerd. Hierdoor geeft de data dus een beperkt beeld van de interactie tussen VT en de wijkteams.

In de wijkteams zijn aandachtfunctionarissen Huiselijk geweld en kindersmishandeling actief en dat betekent dat deze medewerkers hierop aanspreekbaar zijn, kennis hebben van het onderwerp, in staat zijn om contact te leggen met relevante organisaties. Het is niet mogelijk een eensluidend beeld te schetsen van de kwaliteit van de wijkteams als het gaat om cases waar sprake is van (dreiging van) huiselijk geweld. Dat verschilt sterk per team en is ook nog eens persoonsafhankelijk, mede ingegeven door verschillen in kennis, ervaring en praktische vaardigheden. Er zijn teams met een generalistisch profiel en teams waar sprake is van functiedifferentiatie, waarbij medewerkers 'dedicated' worden ingezet op de aanpak van complexe cases.

Vanuit de regio-aanpak is geïnvesteerd in deskundigheidsbevordering. Dat heeft bijgedragen aan meer kennis over veiligheid in de teams. De inzet van aandachtfunctionarissen is daarin belangrijk.

De (gepercipieerde) kwaliteit van de samenwerking tussen VT, wijkteams en GI's verschilt sterk per gemeente of subregio. Veel focus op taakafbakening en werkprocessen. Daar waar er sprake is van directe interactie is men positief, maar in cases dat de partners zicht kwijt raken (bijvoorbeeld in onderzoeksfase VT) dan neemt onzekerheid toe en zet samenwerking op scherp.

Wijkteammedewerkers kennen een sterke oriëntatie op vrijwilligheid. Zij werken binnen het vrijwillige kader en hebben geen bevoegdheden en instrumenten die het mogelijk maakt om preventieve jeugdbescherming in te zetten. De samenwerking met VT en met jeugdbescherming is dan van belang, en vooral in de situaties waarin bijvoorbeeld ouders niet mee werken of afwerend zijn tegen het inzetten van zorg.

Tegelijkertijd werd in de interviews door enkele wijkteamprofessionals aangegeven dat zij stevig aansturen op een dwangkader, maar dat juist de RvdK (op basis van momentopname, zonder historie mee te nemen) het toch nog in het vrijwillig kader wil proberen. Juist dat geeft druk en spanning bij de wijkteams, omdat er dan geen 'back up' is van specialistische partij als GI. Dit is ook de focus van de verbeteragenda jeugdbescherming en de landelijke ontwikkelingen rondom de verbetering van de jeugdbeschermingsketen.

Veilig Thuis Gelderland Zuid

Veilig Thuis is – net als Moviera en het CSG – volledig gericht op de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling, terwijl de andere partijen onderdeel zijn van landelijke, regionale of lokale ketens of netwerken op het gebied van zorg, sociaal domein, openbare orde en veiligheid, jeugdzorg (met nadrukkelijk onderscheid naar vrijwillig en gedwongen kader) etc.

VT Gelderland Zuid is organisatorisch onderdeel van de GGD Gelderland Zuid, met circa 80 medewerkers/fte en een begroting van circa 7 mln euro voor het jaar 2020⁴. Veilig Thuis is de regionale organisatie die meldingen van burgers, professionals in zorg, onderwijs, politie etc. onderwerpt aan een veiligheidsbeoordeling en vervolgens aan de hand daarvan beslist of nader onderzoek wordt ingezet, de dienst voorwaarden en vervolg wordt ingezet, de melding wordt doorgezet naar bijvoorbeeld een lokaal wijkteam of dat de melding ter zijde wordt gelegd.

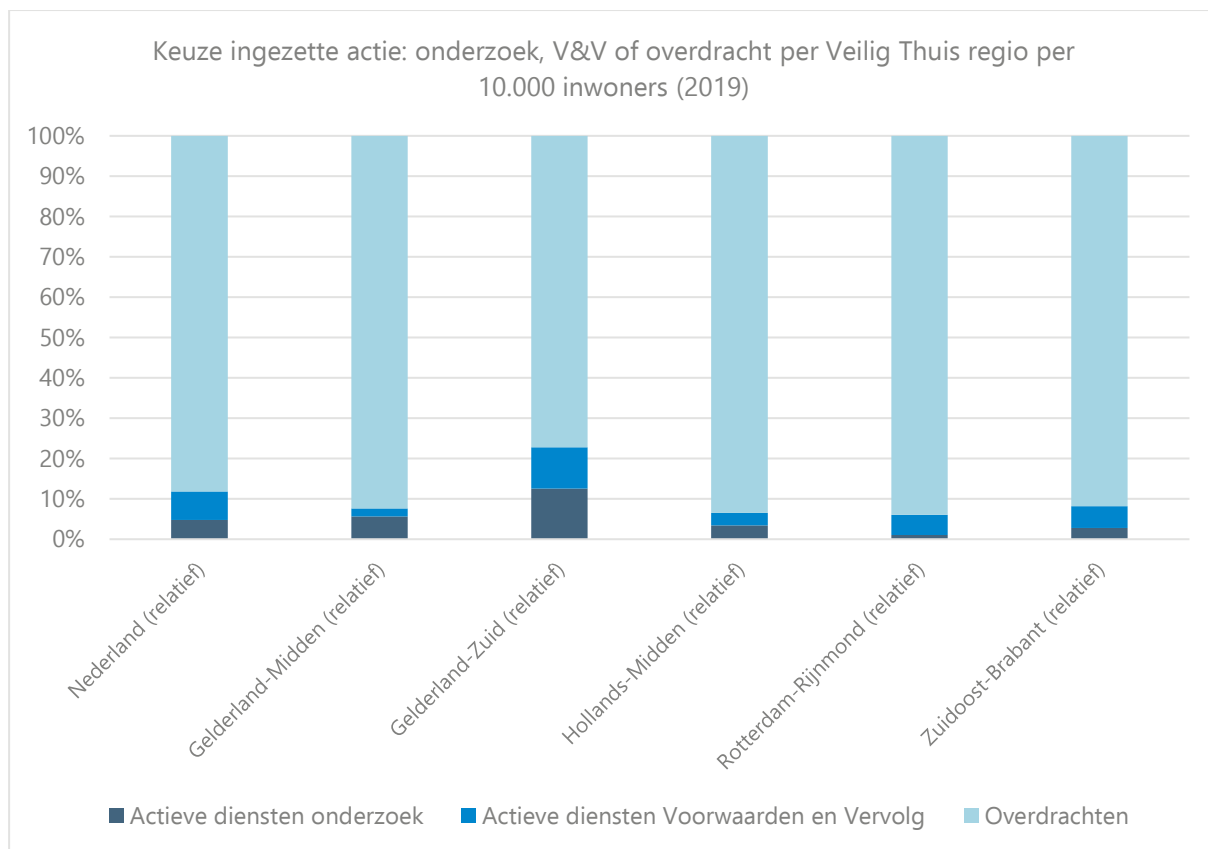
VT Gelderland Zuid heeft te maken met – evenals vele andere VT's in Nederland - een toenemend aantal meldingen en advies-aanvragen. Dat leidt enerzijds tot een groeiende werkvoorraad, maar aan de andere kant bevatten deze meldingen en adviesaanvragen een 'schat' aan data en daarmee de bron voor waardevolle informatie over patronen van (structurele) onveiligheid in de regio.

VT Gelderland Zuid heeft de afgelopen jaren een sterke ontwikkeling doorgemaakt. Opvallend is de versterkte externe oriëntatie van VT in Gelderland Zuid. Dat blijkt uit het werken met contactpersonen voor de wijkteams, door het opzetten van een aparte unit die zich specifiek richt op de meldingen vanuit de politie⁵ en door het feit dat – meer dan in andere regio's – VT Gelderland Zuid relatief veel adviesaanvragen krijgt in vergelijking met andere regio's.

Dat beeld wordt verder versterkt door de inzet van de dienst Voorwaarden en Vervolg (sinds 2019), waarbij medewerkers van VT direct ingezet worden in het borgen van acute veiligheid en waarbij men samen met betrokken zorg- en hulpverleners direct actief wordt in bijvoorbeeld een gezin. Onderstaand hebben we deze vergelijking gemaakt met vier andere regio's en dan wordt duidelijk dat VT Gelderland zich daarmee onderscheidt. Tegelijk is ook duidelijk dat VT Gelderland Zuid relatief veel onderzoeken inzet, wel zien we een zeer sterke afname van het aantal onderzoeken in het tweede deel van 2019.

⁴ Bron: Concept-Programmabegroting GGD Gelderland Zuid 2021, versie maart 2020

⁵ Bijkomende reden voor de oprichting van deze unit is dat VT deze meldingen qua doorlooptijd niet wil laten ondersneeuwen tov de monitoring en onderzoeksopdrachten.

VT is niet alleen maar gericht op het afhandelen van een groeiende stroom aan meldingen en adviezen, maar steekt meer en meer energie in waarde toevoegen aan de partijen in de keten. VT is ons inziens meer en meer intern 'in control' en is daarmee in staat om haar externe oriëntatie en samenwerking met andere partijen in de keten te intensiveren. De laagdrempelige beschikbaarheid van VT kennis en kunde voor met name de wijkteams is zeer positief voor de aanpak van HGKM.

Gecertificeerde Instellingen

De gecertificeerde instellingen, instellingen voor jeugdbescherming en jeugdreclassering, zijn een actieve partij in de aanpak van HGKM. Na de wijkteams, zorgaanbieder en de huisarts, zijn de drie GI's in de regio Gelderland Zuid een belangrijke partner. Vooral in de samenwerking met de wijkteams als het gaat om kinderen en gezinnen waarbij mogelijk sprake is van inzet van het zogenoemde gedwongen kader van de jeugdzorg. Om dit te voorkomen bewegen de GI's zich meer en meer naar voorkant van de keten (onder meer ingegeven door de Verbeteragenda JB Gelderland). In de regio Gelderland Zuid zijn drie GI's actief. Jeugdbescherming Gelderland, Willem Schrikker Groep en Het Leger des Heils.

We constateren dat de GI's inzetten op samenwerken en kennisdelen met VT, Raad voor de Kinderbescherming en de lokale teams. Er wordt gewerkt aan vaste aanspreekpunten in gemeenten en lokale teams, elke regio heeft een jeugdbeschermingstafel en regio Rijk van Nijmegen een expertteam voor complexe cases met als doel structurele onveiligheid direct in beeld te brengen en een snelle oplossing bieden. Vanuit de interviews constateren we dat deze beweging verschillend beleefd wordt en sterk afhankelijk is van de persoon die deze rol/taak uitvoert.

Politie

De politie speelt een cruciale rol in de aanpak van HGKM en dan met name in het signaleren en direct stoppen van onveiligheid en geweld. Circa 65% van de meldingen die worden gedaan bij VT Gelderland Zuid zijn meldingen afkomstig van de Politie. In de keten heeft de Politie daarmee een intensieve verbinding met VT. Deze komt voort uit de behoefte van de Politie tot 1 loket of instantie waar men meldingen kan doen over huiselijk geweld, kindermishandeling en signalen over problematisch gedrag van jongeren (zorgmeldingen, overig). In de samenwerking met de politie wordt momenteel – landelijk – gesproken over het wel of niet oppakken van de laatstgenoemde meldingen door VT. Onderdeel hiervan zijn o.a. meldingen die gaan over signalen over jeugdigen en mogelijk problematisch gedrag. Triage van politiemeldingen is doorlopend punt van aandacht over de afgelopen jaren.

Deze zogenoemde zorgmeldingen kennen een eigen routing naar Veilig Thuis en inmiddels heeft VT een apart team Politiemeldingen geformeerd om de samenwerking met de verschillende politie-eenheden in de regio te stroomlijnen. Daarmee is een belangrijke vereiste voor de rol van de politie in deze keten ingevuld, maar tegelijk bestaat de behoefte vanuit de politie-organisatie aan een 24/7 aanspreekpunt naar de zorg- en hulpverlening als het gaat om de acute inzet van zorg of hulpverlening. Per 1 oktober 2020 is gestart met een actie-overleg HGKM tussen politie, reclassering en VT, waarbij de focus op stalkingszaken en casuïstiek acute onveiligheid.

De verbinding met wijkteams verloopt merendeels via de lokale eenheden en de wijkagent; veel wijkteams zien de wijkagent als een 'anker' wat betreft de verbinding met de veiligheidsketen. Ook op deze samenwerkingsrelatie blijkt dat de ervaren samenwerking tussen politie en (sociale) wijkteams verschilt en ook sterk afhankelijk is van beschikbare tijd en ruimte vanuit de politieorganisatie en het bestaan van vaste lijnen en aanspreekpunten binnen de wijkteams.

Binnenkort wordt gestart met een onderzoek naar mogelijkheden om het meldingenproces te stroomlijnen vanuit de politie, omdat het voor de politie-medewerkers nog regelmatig zoeken is naar het juiste loket (VT, Bijzondere zorg, Veiligheidshuis).

4.3 Veel nadruk op jeugdzorg, belang van breed kijken en werken

Al snel ontstaat het beeld en het misverstand dat de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling zich primair afspeelt in de lokale en regionale netwerken van de jeugdzorg. Dat is begrijpelijk om dat veel meldingen verbonden zijn aan problematiek rondom een jeugdige of partnergeweld. Veel verwijzingen vanuit VT gaan dan ook richting jeugdzorg of een lokaal jeugdteam. Uit het onderzoek blijkt wel dat het gaat om gezinsproblematiek; .aanleiding voor een melding is een incident of problematiek rondom het kind, maar interventies gericht op stoppen van geweld of duurzaam herstel van veiligheid zijn veelal gericht op de volwassenen en de ouders; gericht op hulpverlening of op acties gericht op bevorderen van stabiliteit in het gezin (werk, inkomen, verslaving, vervoer, huisvesting). Dus: aanleiding is het kind, maar de interventies gericht op het stoppen van geweld en herstellen van duurzame veiligheid spelen zich veelal af op meerdere levensterreinen in en rondom het sociaal domein. We zien dus veel meldingen die gaan over een jeugdige, en daarom voor

wat betreft de subregio Rivierenland in jeugdteams terecht komen, maar de facto actie vergen op vele levensgebieden van betrokken volwassenen.

Dat onderstreept het belang van het lokaal koppelen van netwerken van jeugdzorg aan de inzet op bijvoorbeeld het gebied van Werk & Inkomen, WMO-ondersteuning van volwassenen, huisvesting, toegang tot kinderopvang, toegang tot GGZ etc. Maar evenzeer met de verbindingen tot de regionale vrouwenopvang en vooral de regionale netwerken op het gebied van openbare orde en veiligheid.

Opmerkelijk is dat in het onderzoek de rol en positie van de huisarts zeer beperkt aan de orde is gekomen. Uit de data blijkt dat huisartsen betrekkelijk weinig meldingen en adviesaanvragen doen richting Veilig Thuis, maar dat wel betrekkelijk veel overdrachten vanuit VT worden gedaan naar huisartsen.

4.4 Kwaliteit van de samenwerking: volop in stadium 2

Voor de beoordeling van de kwaliteit van de samenwerking in de aanpak van HGKM is een model toegepast dat drie ontwikkelstadia onderscheidt voor de samenwerking in ketens en netwerken. We onderscheiden drie ideaaltypische fasen van ontwikkeling van de keten.

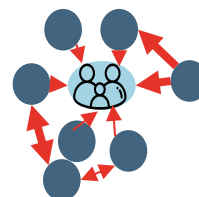
1. Ieder voor zich

2. Geschakelde keten

3. Netwerk

Wanneer we deze ideaaltypen plotten op de huidige stand van de ketensamenwerking in Gelderland Zuid dan concluderen we dat deze de afgelopen periode een ontwikkeling heeft doorgemaakt van stadium 1 naar stadium 2. En op thema's inmiddels een beweging richting stadium 3 is ingezet.

De samenwerking in de regio Gelderland Zuid tussen de diverse partijen op het gebied van huiselijk geweld en kindermishandeling is verbeterd. Als we dit afzetten tegen de onderscheiden ontwikkelstadia van een keten, dan concluderen we dat de partijen in de keten elkaar steeds meer op zoeken, afspraken maken over samenwerking en over de uitwisseling van informatie op casusniveau.

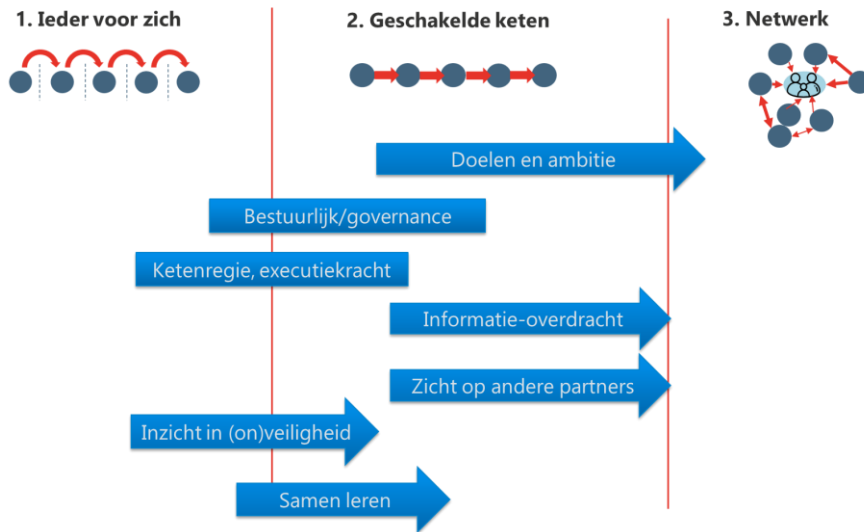
Hieronder lichten we dat nader toe.

- Doelen en ambitie. Op basis van de vele gesprekken constateren we dat alle betrokken partijen doordrongen zijn van de noodzaak om over te stappen naar vormen van integratie van werkprocessen, delen van informatie, vormen van multidisciplinaire teams etc. Partijen spreken zich uit voor het subregionaal organiseren van de samenwerking in lokale ketens of netwerken.. We zien wel dat de bestuurlijke aansturing en de operationele/tactische regie van de keten daarin wat achterblijft. De regio-aanpak heeft bijgedragen aan de ontwikkeling van samenwerking in de keten, maar tegelijk constateren we ook dat dat nog niet af is.

- Bestuurlijke organisatie en regie in de keten. Zoals we al eerder constateerden is er geen sprake van een 'dedicated' bestuurlijke structuur en vorm van opdrachtgeverschap. Of een vorm van doorzettingsmacht die het mogelijk maakt om barrières in samenwerking te slechten. Dat geldt ook voor de ketenregie; deze is op dit moment in de vorm van een regionaal coördinator 'losjes' georganiseerd.
- Beweging in delen van informatie en zicht op meerwaarde van partners. Ingegeven door diverse signalen en onderzoeken over problemen in de keten bij overdracht van cases en informatie tussen VT enerzijds en lokale teams en zorgverleners anderzijds zijn samenwerkingsafspraken gemaakt. Met Samen Doen (overleg Veilig Thuis en vertegenwoordiging lokale teams) als 'beheerder' van de samenwerkingsafspraken. Het proces om tot deze afspraken te komen en de uiteindelijke afspraken hebben vooral een positief effect gehad op kwaliteit van de samenwerking in de keten. Dat is een gradueel proces, waarbij de 'papierene' afspraken vooral dienen als basis en duidelijkheid bieden als partijen in de praktijk aanlopen tegen onduidelijkheden in rol en taakverdeling. Uit het onderzoek blijkt ook dat het maken van afspraken niet voldoende is en dat het echte samenspel komt in de praktijk. Recent is gestart met casuïstiekbesprekingen tussen VT en lokale teams, als alternatief voor of opvolging van Samen Doen.
- De kwaliteit van de samenwerking is vooral gediend bij het creëren van rust en regelmaat in de onderlinge relaties tussen de betrokken organisaties. Uit de gesprekken met bijvoorbeeld de wijkteams blijkt dat personele wisselingen (aan beide zijden) veel effect heeft op de samenwerking tussen een wijkteam en bijvoorbeeld VT.
- Beweging naar samen leren door specialistische kennis naar de voorkant. We zien een (landelijke) beweging waarbij specialistische partijen naar de voorkant van ketens bewegen; dat biedt kansen voor integrale samenwerking, korte lijnen e.d. maar anderzijds ook risico's van drukte in de wijk, en over elkaar heen duikelingen van partijen/professionals. Het is belangrijk om goede afspraken te maken; samenwerken betekent niet dat iedereen ten alle tijden iets moet doen, maar wel dat voor iedereen helder is wie er aan zet is. De regio-aanpak kan bijdragen aan duidelijkheid welke kennis, kunde en specialismen waar belegd is of wordt.
- Inzicht in (onveiligheid). Wat een impuls vergt zijn het zicht op (patronen van) onveiligheid en een praktijk van samen leren. Er is wel een beeld over het aantal meldingen die worden gedaan bij VT, maar er bestaat vooralsnog geen eenduidige indicator van onveiligheid. De keten kan aan 'slimheid' winnen door niet alleen veel aandacht te hebben voor een goede informatiepositie/overdracht op casusniveau, maar aanvullend ook informatie te verzamelen en te delen op populatieniveau over (on)veiligheid. Op vele verschillende plekken wordt data vastgelegd. In de hulpverlening, door wijkteams, door VT, door Politie etc. Deze informatie komt nu nog niet samen tot een 'rijk' beeld over onveiligheid en geweld in afhankelijkheidsrelaties. Dan is ook de verbinding tussen politie en de justitieketen aan de achterzijde van het proces zeer relevant; de koppeling met aangiften, inzet voorwaarden en vervolg, voorkomen van hernieuwde meldingen, agendering richting ZVHH voor

systemaanpak etc. Dat is een relevant aspect in de werking van de gehele keten en het 'slimmer' maken van de keten.

Als we het voorgaande samenvatten in één visueel overzicht, ziet dat er als volgt uit:

5. Conclusie en bouwstenen vervolg

Algemene conclusie is dat de regio-aanpak een bijdrage heeft geleverd aan versterking van de samenwerking tussen partijen betrokken bij de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling. Ons advies is om de inzet van dit instrument voor een tweede periode van vier jaar te continueren. In dit hoofdstuk beschrijven wij de bouwstenen voor de regio-aanpak. Doelstelling van de regio-aanpak is het versterken van de samenwerking naar een niveau dat voldoet aan 'stadium 3' voor de ontwikkeling van ketens en netwerken.

5.1 Keten heeft sprong gemaakt, nu verder

De afgelopen jaren is met de regio-aanpak tijd en financiële middelen besteed aan het versterken van de regionale aanpak en kennisopbouw ten behoeve van de verschillende partijen actief in de keten. Dat heeft zijn vruchten afgeworpen. Wij zien nog veel potentieel waardoor de effectiviteit en vooral de slagkracht van de wijkteams kan worden verbeterd met behulp van de inzet van Veilig Thuis en de GI's en het (specialistisch) netwerk daaromheen. Het is nu tijd en van belang om die waarde te verzilveren. Ons advies is om de komende 3-4 jaar een samenhangend programma uit te voeren dat voorziet in een verschuiving van een meer projectmatige aanpak op afzonderlijke inhoudelijke thema's, naar een samenwerkingsagenda met focus op een samenhangende aanpak ter versterking van de wijkteams. En daarbij aansluiting te zoeken bij de bovenregionale verbeteragenda jeugdbescherming.

Wij adviseren een aanpak die inzet op:

- versterken van het handelend vermogen van lokale wijkteams door een regionaal professionaliseringsprogramma;
- versterken van de driehoek Wijkteams-VT-GI's en het (specialistische) netwerk daaromheen;
- borgen van de specialismen en opgebouwde kennis(-centra) op regionaal niveau;
- investeren in data-analyse op het niveau van de keten, waarbij gegevens over HGKM en veiligheid op een centrale plek in regio bij elkaar komen en worden vertaald naar bruikbare informatie voor de partijen in de keten.

Voor wat betreft de organisatie en bestuurlijke inbedding van de regio-aanpak adviseren wij het thema HGKM in te bedden in een bestuurlijk gremium waar Zorg en Veiligheid samenkomen, en in de programmering aan te sluiten op de bestaande netwerken in de regio Rivierenland en Rijk van Nijmegen.

5.2 Versterken van het handelend vermogen van lokale wijkteams

Komende jaren is het vooral zaak te investeren in de kwaliteit van de aanpak op lokaal niveau. De wijkteams spelen daarin een belangrijke rol. Dan gaat het om het doorlopend versterken van kennis en handelingsvermogen. Dat kunnen de teams niet op eigen kracht.

On the job, samen leren van casuïstiek

Ontwikkel een regionaal professionaliseringsprogramma (uniforme kennisbasis) en pas deze subregionaal toe voor de wijkteams in Rivierenland en Rijk van Nijmegen. Op deze wijze wordt recht gedaan aan de verschillen tussen Rivierenland en het Rijk van Nijmegen. Een programma gericht op het doorlopend leren en op overdracht van kennis en informatie van partners. Doel van dit programma is gelegen in het versterken van het handelend vermogen van de wijkteams. Accent ligt op een 'on the job' aanpak waarin aan de hand van cases wordt geleerd.

Leren aan de hand van echte cases, die in het wijkteam aan de orde zijn (geweest), met een vaste werkwijze, met begeleiding (bekostigd vanuit regio-aanpak), en een vaste cyclus van leren en doorvertaling naar de samenwerking in de praktijk. Het instrument van de casus-simulatie werkt en draagt bij aan de versterking van de samenwerking op lokaal niveau; daar waar het gebeurt. Om te leren, en niet om te verantwoorden of te oordelen. Professionaliseer de inzet van dit instrument in de volgende regio-aanpak, leg de regie daarvoor bij de professionals maar prikkel hen wel om dit te doen en faciliteer dit door de inzet van een vaste methodiek en een procesbegeleider.

Modulair opleidingsaanbod

Tegelijkertijd is het om de cirkel van geweld duurzaam te doorbreken van belang om ook de onderliggende problematiek als armoede, verslaving, trauma etc. aan te pakken. Kennis voor het aanpakken van onderliggende problematiek dient vooral bij het wijkteam te zitten; in het opstellen van een integraal plan om deze risicofactoren aan te pakken en vervolgen ook in het mobiliseren dan wel coördineren van passende zorg en ondersteuning. De variëteit tussen de lokale teams, maakt ook dat de opleidingsbehoefte een andere kan zijn. Daarom pleiten wij voor een modulair aanbod vanuit een regionaal, uniform kennisaanbod.

5.3 Versterken van de driehoek wijkteams, GI's en VT en het (specialistische) netwerk

De caseload van de wijkteams is groot en zij zijn gediend bij het bundelen van kennis en expertise op het gebied van huiselijk geweld en kindermishandeling. Wijkteams kunnen versterkt worden door het organiseren van netwerken van (inschuifbare) kennis en capaciteit vanuit VT, GI's en de volwassenenhulpverlening. De kracht die uitgaat van vaste lijnen en voorspelbaarheid in netwerken is groot.

Daarbij verdient het aanbeveling afspraken te maken over de bundeling van kennis en capaciteit met partijen als VT, GI's en de volwassenenhulpverlening. Sluit daarbij zo veel mogelijk aan bij de kaders van bestaande samenwerkingsafspraken. Het subregionaal niveau (Rivierenland en Rijk van Nijmegen) lijkt het meest geëigende niveau om deze menskracht en expertise te organiseren. Op deze wijze kunnen wijkteams versterkt worden bij complexe cases en het daaraan verbonden handelend optreden. Dit alles in aanvulling op de ingezette samenwerking tussen Jeugdbescherming en wijkteams, en het deconcentreren van een deel van de bestaande VT-capaciteit (deel dat zich bezighoudt met voorwaarden en vervolg en actieve advisering aan partijen in de keten) op het niveau van Rijk van Nijmegen en Rivierenland.

5.4 Borgen van specialismen en kennis(-centra) op regionaal niveau

De regio-aanpak heeft de afgelopen jaren onder meer ingezet op ontwikkeling van kennis en specialismen. Denk aan kennis en expertise op het gebied van seksueel geweld, eerge relateerd geweld en de kennis die is opgebouwd in de projecten gericht op complexe scheidingen, ouderenmishandeling en MDA++. Gezien de beperkte schaal waarop sommige – vaak zeer complexe en zware problematiek – lokaal voorkomt, dient deze op niveau van de sub-regio, regio of zelfs bovenregionaal georganiseerd en geborgd te worden. Deels door deze kennis te verbinden aan specialismen als aandachtfunctionarissen, en door specialistische organisaties en kenniscentra. Het Centrum Seksueel Geweld is zo'n belangrijk kenniscentrum. De regionale aanpak moet voorzien in de financiële bijdrage aan deze kenniscentra en de verbinding van deze centra aan de lokale uitvoering in de wijkteams. Het is van belang dat deze kennis op het niveau van de regio geborgd is, bekend is bij professionals actief in de keten waar deze kennis te halen is, zodat deze ook laagdrempelig en snel ontsloten kan worden als een casus zich aandient. Deze kennis en informatie kan tevens verbonden worden aan het leren van de professionals op lokaal niveau.

5.5 Investeren in data-analyse op het niveau van de keten

Uit de evaluatie blijkt dat er veel data wordt verzameld over HGKM, maar dat deze nog niet optimaal wordt benut. Vooral VT bezit veel data die voor alle partijen relevant is. Het bruikbaar maken van de VT-data vergt nog wel een inspanning. Door het verrijken, bundelen en delen van informatie over (on-)veiligheid worden partijen in het (sub-) regionale netwerk huiselijk geweld en kindermishandeling 'slimmer' en kan geanticipeerd worden op patronen van onveiligheid. De voorspellende kracht van data kan worden benut in vroegsignalering, preventie en de aanpak van 'recidivisten'.

Inzicht in patronen van geweld en onveiligheid

Zet in op het delen en duiden van data en informatie over (lokale) patronen van (acute en structurele) onveiligheid op populatieniveau (wijk, gemeente, sub regio). Door deze data te verbinden aan de wijkteams (duur, intensiteit van inzet, zicht op cumulatie van problematiek) ontstaat meerwaarde en krijgen de teams een beter inzicht in de patronen van geweld en onveiligheid in hun werkgebied. Belangrijk daarbij is de inzet op meerjarige patronen en terugkerende problematiek (hermeldingen).

Investeren in data-analyse kennis en capaciteit bij VT

De waarde van VT is vooral gelegen in kennis en deskundigheid in de beoordeling van onveiligheid, de aanpak van onveiligheid (signaleren, stoppen, duurzaam herstel) en data over patronen van onveiligheid. Om deze waarde te verzilveren dient allereerst geïnvesteerd te worden in het vergroten van kennis en menskracht voor het analyseren van de data van Veilig Thuis. Door dit te doen, kan er meer en sneller data worden opgehaald uit het registratiesysteem. Vervolgens kunnen verschillende indicatoren op casusniveau beter en sneller aan elkaar worden gekoppeld. Bijvoorbeeld inzicht in de aard van de melding in combinatie met overdrachtspartij, of de aard van de melding in combinatie met de melder. Ook zal, afhankelijk van de patronen waarin inzicht in gewenst is, mogelijk een aantal elementen toegevoegd of aangepast moeten worden aan de registratie. Denk hierbij aan 'reden voor hermelding' of het anders registreren van overdrachtspartijen.

Uniformen en bundelen van registraties van wijkteams en VT

Het is in de regio op korte termijn niet realistisch om op casusniveau informatie van verschillende partijen te koppelen. Daarvoor is de registratie te verschillend en zijn er te strenge privacy regels van toepassing in de jeugdhulp. Wel kan er, met name door de wijkteams, meer over onveiligheid worden geanalyseerd op gemeentelijk en mogelijk ook regionaal niveau. Concreet kunnen wijkteams op casus (gezins)-niveau registreren wanneer Veilig Thuis bij een casus is betrokken, en op welke manier (advies, melding, onderzoek, V&V). Daarnaast kunnen ze ook, via de door VT gehanteerde definities, aard van problematiek/vermoedens van onveiligheid in een casus registreren om zo inzichtelijk te maken wanneer VT wel of niet wordt ingezet. Op deze manier wordt meer inzicht geboden in de lijn tussen wijkteams en VT, en kunnen verschillen tussen wijkteams en wijkteams in kaart worden gebracht.

Hierbij is het wenselijk dat de registratielast van professionals niet hoger wordt, maar er vooral slimmer om wordt gegaan met bestaande registratiegegevens. Uit de casussimulatie bleek dat wijkteams zelf op gezinsniveau bijhouden hoeveel meldingen naar VT hebben plaatsgevonden en wat de vervolgactie was. Toch is dit niet opgenomen in de dataset die tot beschikking staat van de data-analisten van de gemeente (in het geval van Nijmegen).

Een centraal informatiepunt

Daarom denken wij dat het vooral relevant is om op 1 plek in de regio een organisatie of functionaris de opdracht geven om systematisch de beschikbare data – vanuit verschillende bronnen – te verzamelen, te bundelen en voorzien van een duiding. Vooral in de combinatie van data uit de zorg (wijkteams) en het veiligheidsdomein (VT).

5.6 Bestuurlijke inbedding HGKM, verbinden zorg en veiligheid

Wat betreft de 'governance' van het onderwerp Huiselijk geweld en kindermishandeling pleiten wij voor het versterken van het veiligheidsperspectief binnen de bestaande regionale en subregionale netwerken en structuren; door het thema een vaste plek op de (bestuurlijke) agenda te geven. Op dit moment is het onderwerp vooral geborgd via de bestuurlijke structuur van de GGD, waar VT onder valt. Daarmee is soms sprake van een te smalle focus op het functioneren van VT, terwijl de keten veel meer partijen beslaat.

Het toevoegen van een nieuwe (bestuurlijke) structuur aan de bestaande veelheid en complexiteit op het snijvlak van zorg, sociaal domein en veiligheid beperkt de effectiviteit van alle partijen en voegt daarmee geen waarde toe. Wel vinden wij het van belang dat de governance van de regio-aanpak wordt versterkt en dat er een slimme balans wordt gevonden tussen de regio en de gemeenten in eigenaarschap van het programma. Met oog op het bewaken van de voortgang en samenhang in de uitvoering van de regio-aanpak, verdient het aanbeveling ook in een volgende regio-aanpak een regionaal programmaleider aan te stellen.

5.7 Recht doen aan verschillen tussen Rijk van Nijmegen en Rivierenland

Tot slot adviseren wij meer aan te sluiten op de bestaande netwerken in de regio Rivierenland en Rijk van Nijmegen. De regio Gelderland Zuid is niet een natuurlijke indeling. De geografie, de cultuur, de

onderlinge verbindingen tussen gemeenten en de regio-indeling van de jeugdzorg past beter bij een indeling naar de twee subregio's Rivierenland en Rijk van Nijmegen. Met respectievelijk Tiel en Nijmegen als centrale steden. Sluit in de programmering en de uitvoering van de volgende regio-aanpak daarom aan bij deze regio-indeling en verbind een deel van de inhoud van de regio-aanpak aan de gemeenten in de regio.

Mede-eigenaarschap en zichtbaarheid van de regio-aanpak wordt daarmee groter. De evaluatie maakt duidelijk dat de regio-aanpak in de periode 2017-2020 weinig zichtbaar was en dat de activiteiten vanuit de aanpak niet altijd aan dit instrument werden toebedeeld. Door de regio-aanpak meer te verbinden aan deze twee regio's, door de programmering en daaraan verbonden financiële middelen af te stemmen op de vraagstukken in de twee regio's wordt het eigenaarschap van gemeenten groter, wat bijdraagt aan de aandacht voor dit onderwerp.

Appendix 1 Beschrijving ontwikkelprojecten regio-aanpak

Complexe scheidingen

Dit traject komt voort uit de constatering dat veel meldingen van kindermishandeling en huiselijk geweld samen hangen met complexe scheidingen tussen partners. De dynamiek, strijd en agressie in een dergelijke 'vechtscheiding' kan voeding geven aan geweld en onveiligheid in een gezin; tussen de partner en de betrokken kinderen.

Het project is gestart met het uitvoeren van een brede probleemanalyse met verschillende ketenpartners. Dit traject werd begeleid door Sinzer. Uit deze analyse kwam onder andere naar voren dat een Omgangshuis wordt gemist. Deze is naar aanleiding hiervan in Nijmegen opgezet, en is toegankelijk voor inwoners uit de hele regio.

Daarnaast wat een uitkomst dat er behoefte is aan beter overzicht van het hulpverleningsaanbod en aan een taxatie-instrument, waarna de keuze is gemaakt voor het taxatie-instrument KEES. De betrokken wijkteams hebben inmiddels allemaal een aandachtfunctionaris die getraind is in KEES. In 11 pilotgemeenten zijn 22 aandachtfunctionarissen opgeleid in het gebruik van dit instrument. We stellen vast dat er nog geen sprake is van een brede toepassing van dit instrument, maar dat betekent niet dat de aandacht voor dit onderwerp er niet is. We zien dat het toevoegen van aanvullend instrumentarium bovenop of naast bestaande wijkteam-intake/taxatie instrumenten een brede uitrol bemoeilijkt. Een eenduidige analyse en conclusie over het effect van dit traject is dan ook niet te geven.

Naast de invoering van KEES heeft de coördinator complexe scheidingen een aanbod aan trainingen en deskundigheidsbevordering opgezet. Er is voor gekozen geen apart scheidingsloket op te zetten, maar het lokale team als scheidingsloket te zien; daarom wordt ook extra geïnvesteerd in kennis en kunde op het gebied van complexe scheidingen in de tams.

Daarnaast is op Gelders niveau ook geïnvesteerd in het maken van afspraken met de rechtbank over de manier waarop zij verwijzen tijdens een zitting.

MDA++

Dit traject is opgestart om patronen van structurele onveiligheid in bijvoorbeeld gezinnen te doorbreken door de inzet van de aanpak MDA++. Er wordt vaak gereageerd en gehandeld op situaties waarin sprake is van acute onveiligheid, terwijl deze hun oorsprong vinden in structurele onveiligheid in een gezin of een relatie. Na een fase waarin de aanpak is voorbereid is gekozen voor een pilotbenadering, waarbij betrokken partijen cases kunnen aandragen. Ook worden ervaringsdeskundigen ingezet. Deze aanpak is langzaam op gang gekomen, vooral door het feit dat de aanmelding van cases stakte. Op het moment van dit onderzoek waren circa 5 cases behandeld via deze aanpak, waardoor we moeten constateren dat het lastig blijkt om deze benadering te verbinden met de reguliere, lokale uitvoering. Verder stellen wij vast dat deze aanpak niet of nauwelijks wordt gevoed met data over 'hot spots', meervoudige problematiek of recidive/hermeldingen, indicatoren: feitelijke en gevoel van (on)veiligheid. Daarmee is het – naast het beperkt aantal cases – niet mogelijk

om eenduidig vast te stellen wat het effect is op de ontwikkeling van veiligheid. Dat vergt een meerjarige aanpak en vooral een groter aantal cases.

Uit de gevoerde gesprekken maken we op dat de inzet van langdurig casemanagement als positief wordt ervaren en organisaties zo de ruimte krijgen om ook aan onderliggende problematiek te werken, zodat geweld duurzaam doorbroken wordt.

Qua organisatie van de aanpak gaven gesprekspartners aan dat niet altijd duidelijk is wie in the lead is bij MDA++.

Ouderenmishandeling

Dit traject heeft tot doel gehad de aandacht voor dit onderwerp te vergroten en professionals handvatten te bieden om vormen van ouderenmishandeling te signaleren en hier passend op te acteren. Het is een preventie project met daardoor veel focus op de lokale inbedding en borging. Het traject heeft een netwerkaanpak gevolgd. Kennis en informatie delen door het bouwen van een netwerk van aandachtfunctionarissen in de hele regio. (VT, WT, Welzijn, Zorg, politie). Onder meer zijn trainingen signalering gehouden, is een aandachtfunctionaris ouderenmishandeling bij VT aangesteld, en is aan de hand van een lerende aanpak (o.a. via het delen van signalen en casuïstiek) getracht dit onderwerp lokaal te borgen.

Appendix 2 Overzicht geraadpleegde documenten

A. ten Boom, K. Wittebrood (2019). *De prevalentie van huiselijk geweld en kindermishandeling in Nederland*. WODC/ Meer ruimte in je hoofd.

Alink, L., Prevoo, M., Berkel, S. van, Linting, M., Klein Velderman, M., & Pannebakker, F. (2018). *NPM 2017: Nationale prevalentiestudie mishandeling van kinderen en jeugdigen*. Leiden : Leiden University, Institute of Education and Child Studies / TNO Child Health

Augeo (2018) Offerte Augeo academy cursussen i.v.m. regionale aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling in regio Gelderland-Zuid.

Bestuurlijke Samenwerkingsafspraken Veilig Thuis – gemeenten Gelderland-Zuid (2019)

Centrum Seksueel Geweld Gelderland – Zuid en – Midden (2019). Jaarverslag 2019

Eijkern, L. van, Downes, R., & Veenstra, R. (2018). *Slachtofferschap van huiselijk geweld: Prevalentieonderzoek naar de omvang, aard, relaties en gevolgen van slachtoffer- en plegerschap*. Den Haag: WODC, Ministerie van Veiligheid en Justitie.

Gelderse Verbeteragenda Jeugdbescherming (2020).

Gemeente Nijmegen (2017) Beschikking verlening en bevoorschotting budgetsubsidie 2017 voordeskundigheidsbevordering regio Gelderland-Zuid.

Gemeente Nijmegen (2017) Budgetsubsidie deskundigheidsbevordering wijkteams stad Nijmegen 2017.

Gemeente Nijmegen (2018) Beschikking verlening subsidie Centrum Seksueel Geweld 2019.

Gemeente Nijmegen (2018) Beschikking verlening subsidie OGGZ 2019.

Gemeente Nijmegen (2018) Beschikking verlening subsidie oudermishandeling 2019.

Gemeente Nijmegen (2018) Voortgangsrapportage Aanpak Huiselijk Geweld en Kindermishandeling januari 2018.

Gemeente Nijmegen (2019) Voortgangsrapportage Aanpak Huiselijk Geweld en Kindermishandeling februari 2019.

Gemeente Nijmegen (2020) Memorandum Resultaten project Complexe scheidingen en voorstel vervolg

Gemeente Nijmegen (2020) Project Complexe Echtscheidingen Rijk van Nijmegen/Rivierenland: concept evaluatie & advies vervolg.

Gemeente Nijmegen (2020) Verbeterplan Toezicht Sociaal Domein.

Gemeente Nijmegen (2020) Voortgangsrapportage Aanpak Huiselijk Geweld en Kindermishandeling maart 2020.

GGD Gelderland Zuid (2018) Aanpak van ouderenmishandeling in Gelderland-Zuid. Vervolgproject 2019-2020

GGD Gelderland Zuid (2018) Ouderen in veilige handen Gelderland-Zuid 2016-2018 Evaluatie.

GGD Gelderland Zuid (2020) Programmabegroting 2021.

GGD Gelderland Zuid (2020) Resultatenrapportage 2019: Ouderen in veilige handen/Aanpak ouderenmishandeling 2019-2020

Keegel, C. (2019) Stand van zaken mensenhandelbeleid gemeente Nijmegen.

KPMG (2019) Basisfuncties voor lokale teams in kaart: de route en componenten onder de loep.

Looman, M (2020) Projectplan Praktijk Experiment Aanpak structurele onveiligheid (MDA++) Gelderland Zuid.

Lünneman K., Vermeulen, A., Voorwinden, M., (2020). Complexe problemen vragen onorthodoxe oplossingen: Rotterdamse aanpak huiselijk geweld. Verwey Jonker.

Memo Ambtelijk Overleg Gelderse Verbeteragenda Jeugdbescherming (2020).

Moviera (2019) Overzicht resultaten gemeente Nijmegen.

Moviera (2019) Subsidieaanvraag kinderen in de opvang.

Moviera (2020) Resultaten 2019 Centrumgemeenten.

Moviera (2020) Tussentijdse verantwoording Kinderen in de opvang.

Overzicht uitkomsten vragenlijst SWT's – AF's deskundigheidsbevordering.

Pouls, L. (2017) Projecten deskundigheidsbevordering Nijmegen stad en regio. Jeugdbescherming Gelderland, Veilig Thuis Gelderland Zuid, Sterker sociaal werk en Moviera.

Pouls, L. (2018) Eindrapportage Projecten deskundigheidsbevordering Nijmegen stad en regio: Een samenwerkingsverband tussen Jeugdbescherming Gelderland, Veilig Thuis Gelderland Zuid, Sterker sociaal werk en Moviera

Pro Persona (2019) Offerte openbare geestelijke gezondheidszorg.

Pro Persona (2019) Verantwoording activiteiten 2018 WMO OGGZ Pro Persona Gemeente Nijmegen.

Regionale aanpak Huiselijk Geweld en Kindermishandeling Regio Gelderland Zuid 2017 – 2020 (2016).

Regiplan (2020) Eindrapport Opleidingplaatsen voor acute crisissituaties

Rekenkamer(commissie)s Berg en Dal, Beuningen, Heumen, Nijmegen, West Maas en Waal en Wijchen (2018). Grip krijgen op Veilig Thuis.

Schellingerhout, R., & Ramakers, C. (2017). *Scholierenonderzoek Kindermishandeling 2016*. Nijmegen: ITS, Radboud Universiteit Nijmegen.

Sengul-Bozkurt, L (2020) Masterthesis: een onderzoek naar het effect van bemoeienis van Veilig Thuis groningen op het aantal meldingen van huiselijk geweld en kindermishandeling

Significant (2020) Ontwikkelingen adviezen en meldingen Veilig Thuis: Een kwantitatieve analyse en kwalitatieve duiding.

Sinzer (2018) Complexe scheidingen in Gelderland-Zuid: 5 Knelpunten in de huidige aanpak en mogelijke oplossingsrichtingen.

Sterker (2019) Projectplan Het Omgangshuis Regio Nijmegen 2019- 2021

Toezicht Sociaal Domein (2019) Rapportage Het lokale netwerk na Veilig Thuis Nijmegen.

Toezicht Sociaal Domein (2019) Rapportage Het lokale netwerk na Veilig Thuis Zaltbommel.

Veilig Thuis (2018) Halfjaarrapportage Veilig Thuis Gelderland Zuid juli t/m dec 2017

Veilig Thuis (2018) Halfjaarrapportage Veilig Thuis Gelderland Zuid jan t/m mrt 2018

Veilig Thuis (2019) Halfjaarrapportage Veilig Thuis Gelderland Zuid juli t/m dec 2018

Veilig Thuis (2019) Halfjaarrapportage Veilig Thuis Gelderland Zuid jan t/m jun 2019

Veilig Thuis (2020) Halfjaarrapportage Veilig Thuis Gelderland Zuid juli t/m dec 2019

Veilig Thuis (2020) Kwartaalrapportage Veilig Thuis Gelderland Zuid jan t/m mrt 2020

Verwey Jonker Instituut (2020) Beleidsinstrument: Inzicht in de problematiek van gezinnen gemeld bij Veilig Thuis.

VNG (2019). Definitief kwaliteitskader: Werken aan Veiligheid voor lokale (wijk)teams en gemeenten.

Zelfscan Werken aan Veiligheid voor lokale (wijk)teams en gemeenten (2020).

Appendix 3 Gesprekspartners

Naam	Organisatie/functie
Lucelle van Hovell	Directeur Veilig Thuis
Karin Hendriks (Scale)	Projectleider complexe scheidingen, Scale
Mieke Looman	Projectleider MDA++
Carla Keegel	coördinator mensenhandel, Moviera
Nelleke Westerveld	Manager Moviera
Toine Lagro	Hoofd CSG Gelderland Zuid en Midden
Maike Geertzen	Projectleider Ouderenmishandeling
Nina van Dijk	Augeo
Marie Christine van Dongen	Stafmedewerker Veilig Thuis
Hans Theunissen en Saskia Egging	Politie Gelderland Zuid
Anouk van Nieuwenhuijze	Regionaal coördinator HGKM
Carmen Polman	Manager Veiligheidshuis
Werner Liebrand	Jeugdbescherming Gelderland
John Hersbach	Jeugd Veilig Verder
Corina Brekelmans,	gemeente Nijmegen, Kennisgestuurd werken in sociaal domein
Maike Baggerman	Regio Rivierenland
Perry Derks	Toezicht Sociaal Domein
Netwerk-bijeenkomst	Gemeenten, JB Gelderland, Moviera, VT
Werkbezoek VT Gelderland Zuid	Medewerkers front- en back-office, applicatiebeheerder
Hubert Bruls	Burgemeester gemeente Nijmegen
Hans Beenakker	Burgemeester gemeente Tiel
Carla Kreuk	Wethouder gemeente Tiel, Sociale zaken, armoedebeleid, Wmo, ouderenbeleid, Coördinatie sociaal domein, Gezondheidszorg (excl. jeugdgezondheidszorg)
Grete Visser	Wethouder gemeente Nijmegen, onderwijs welzijn en zorg (diversiteit, asiel, gezondheid, preventief jeugdbeleid, GGD/veilig thuis, mantelzorg, vrijwilligersbeleid, dierenwelzijn, herziening Wmo-stelsel)
Wendy Roeters-Spierings	Buurtzorg Jong Zaltbommel Stad

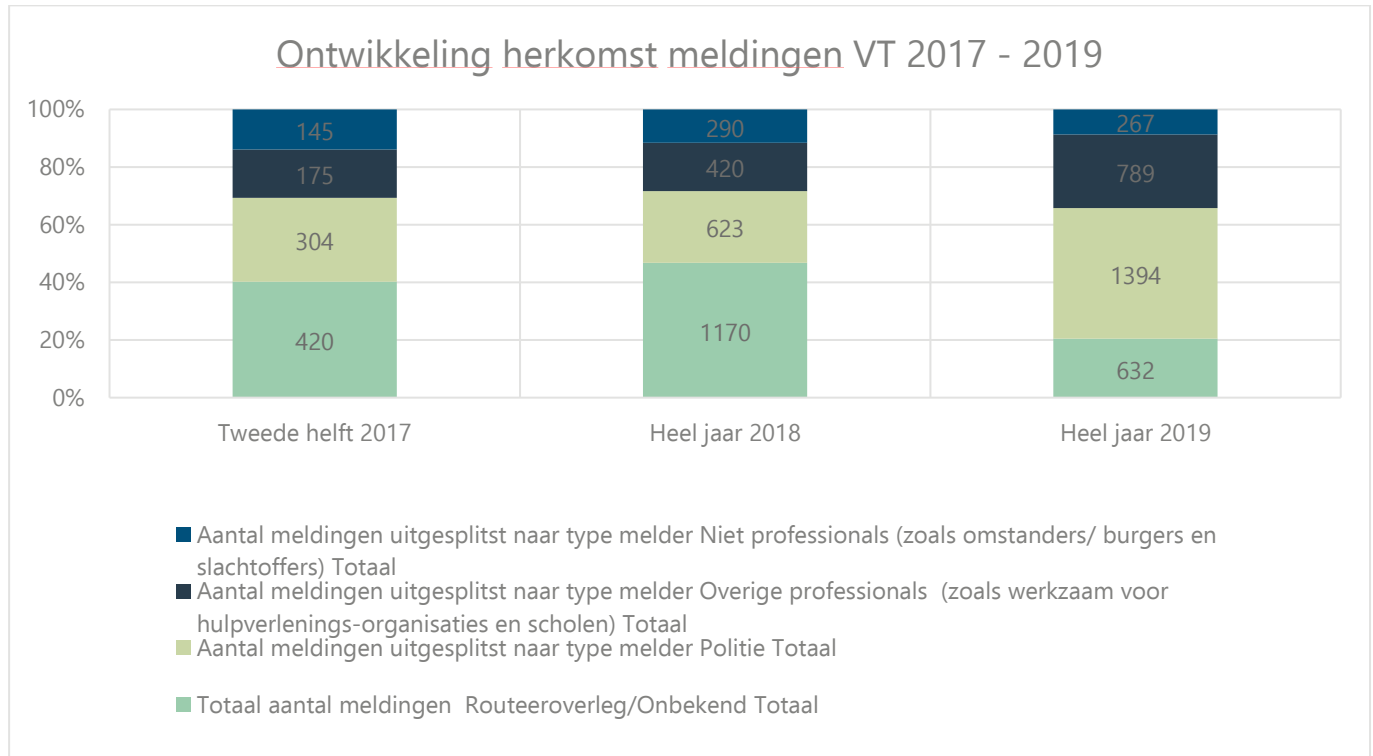
Marieke Selten	Adviseur onderzoek en statistiek, Gemeente Nijmegen
Danique Haas	Analiste Enterprise Intelligence Sociaal Domein, Gemeente Nijmegen
Dymph de Boer	Analist afdeling veiligheid, Gemeente Nijmegen
Leonie Grun	Functioneel beheerder REGAS, Veilig Thuis
Bianca Tohofr	Medewerker Stib, Gemeente Buren
Marjolein de Groot - van der Sluis	Psycholoog/orthopedagoog, Samen bij Marjolein
Desiree Otten	Medewerker Veilig Thuis
Lotte Mittendorf	Raad voor de Kinderbescherming, regio Gelderland

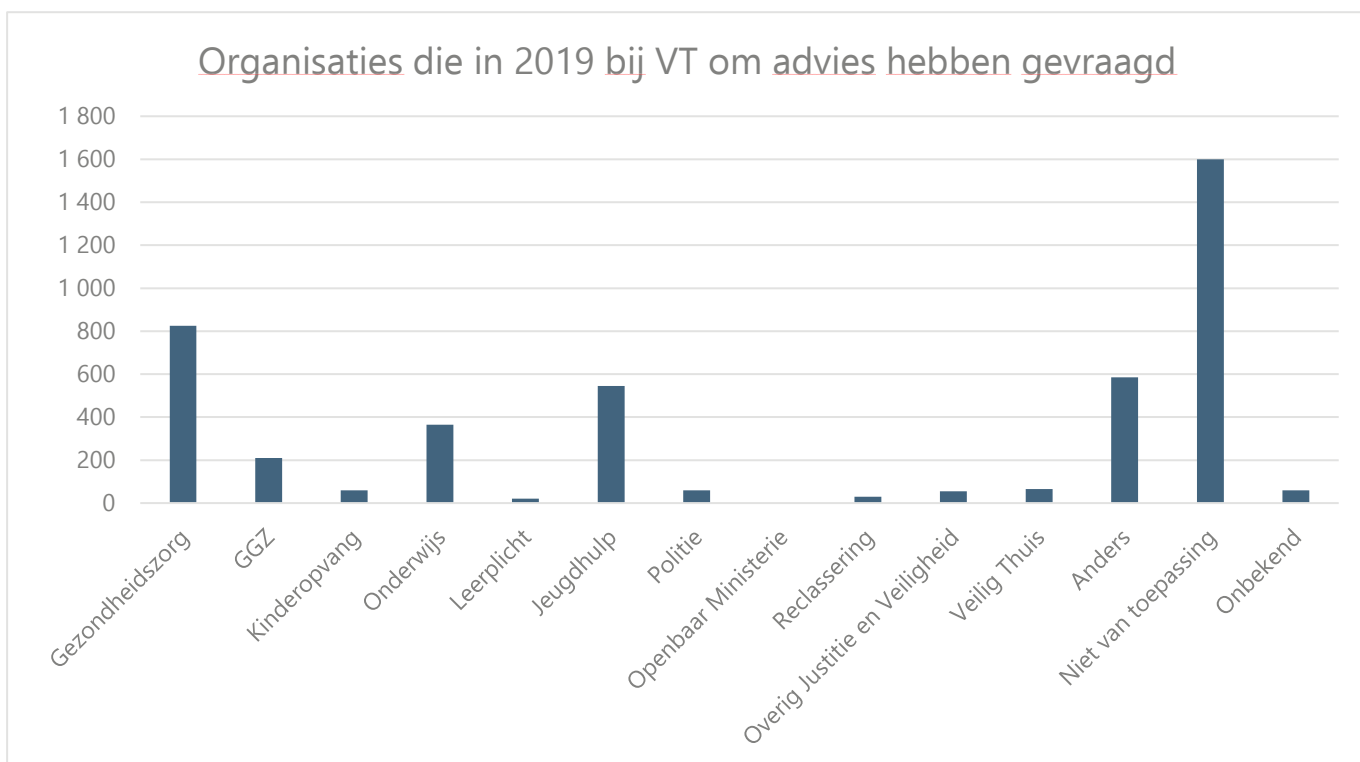
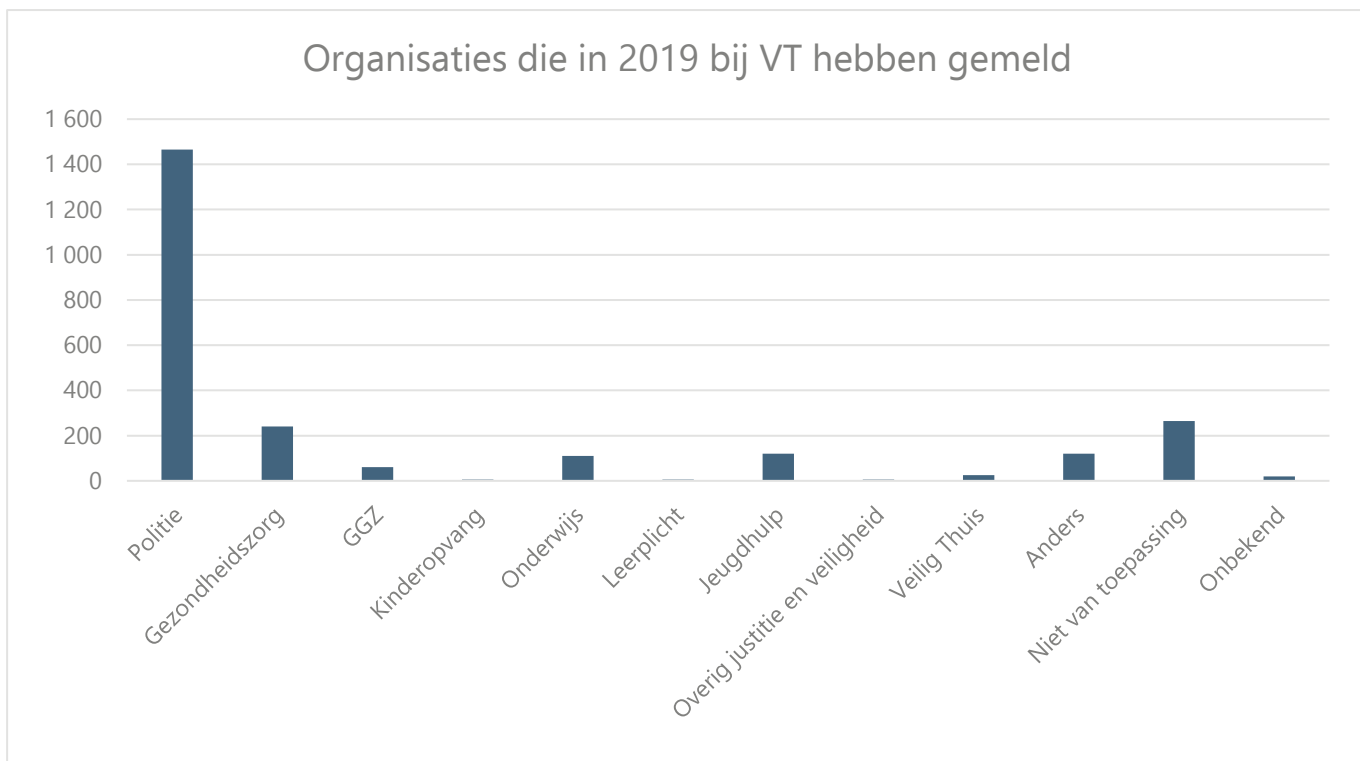
De begeleidingsgroep voor dit onderzoek bestond uit de volgende personen

- Anouk Nieuwenhuijze, gemeente Nijmegen
- Carmen Polman, manager Veiligheidshuis Rijk van Nijmegen
- Marleen Journee, gemeente Tiel
- Willeke Peeters, gemeente Beuningen
- Angela Koopmans, gemeente Nijmegen
- Judith Mangel, gemeente West Maas en Waal

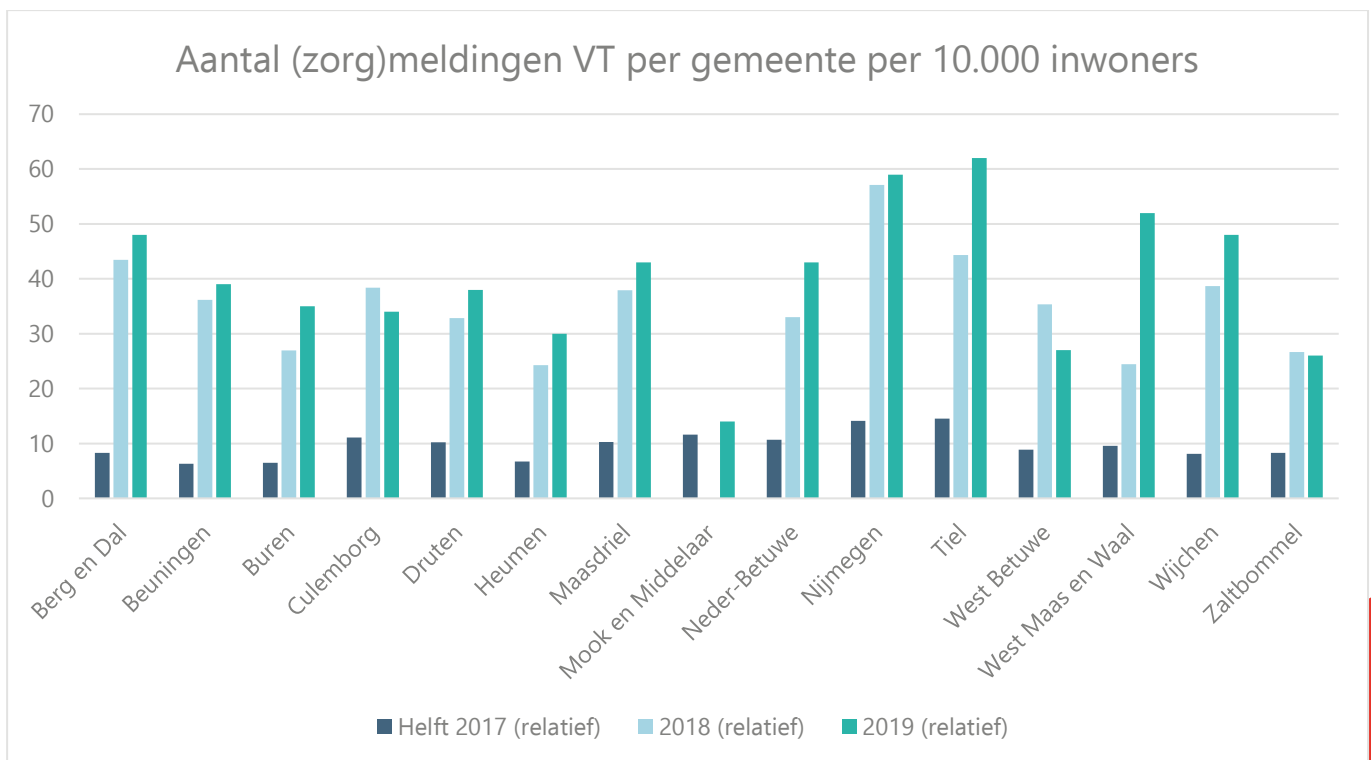
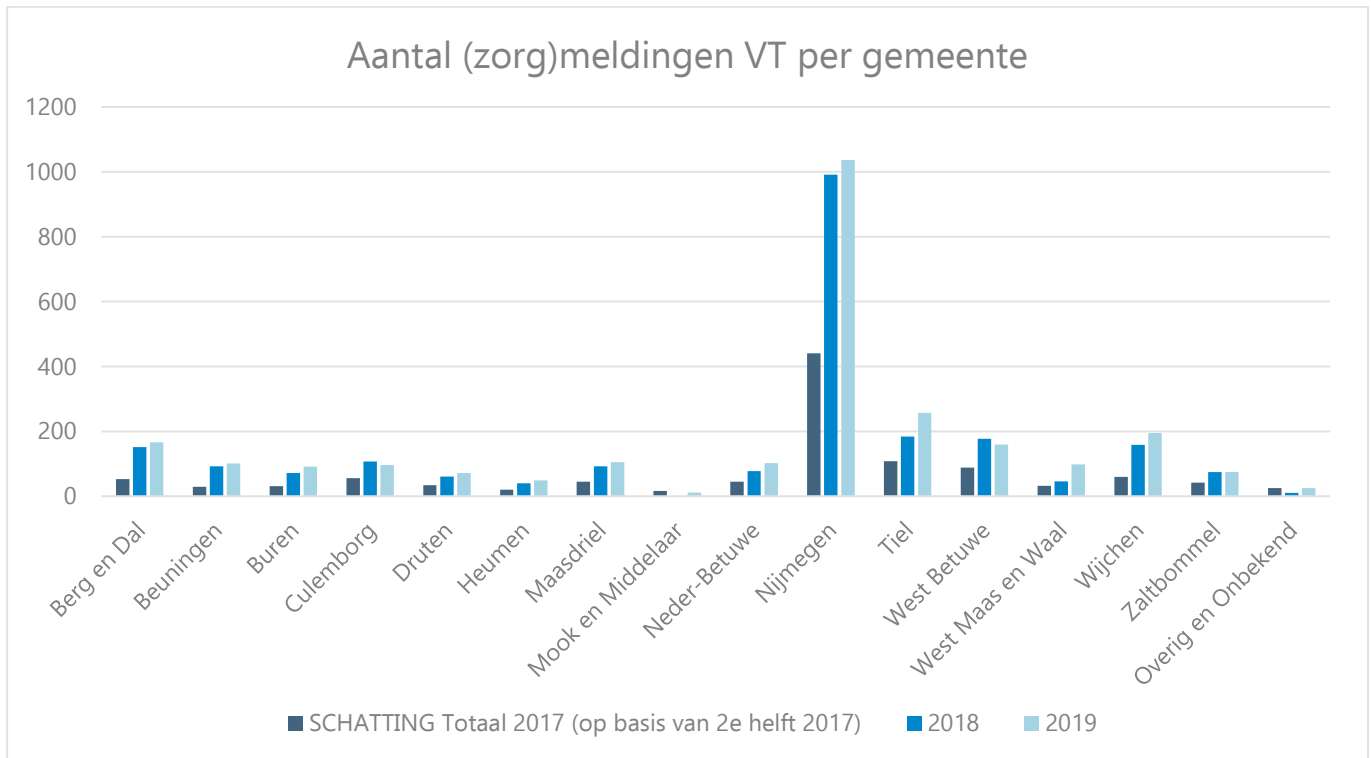
Appendix 4 Tabellenboek

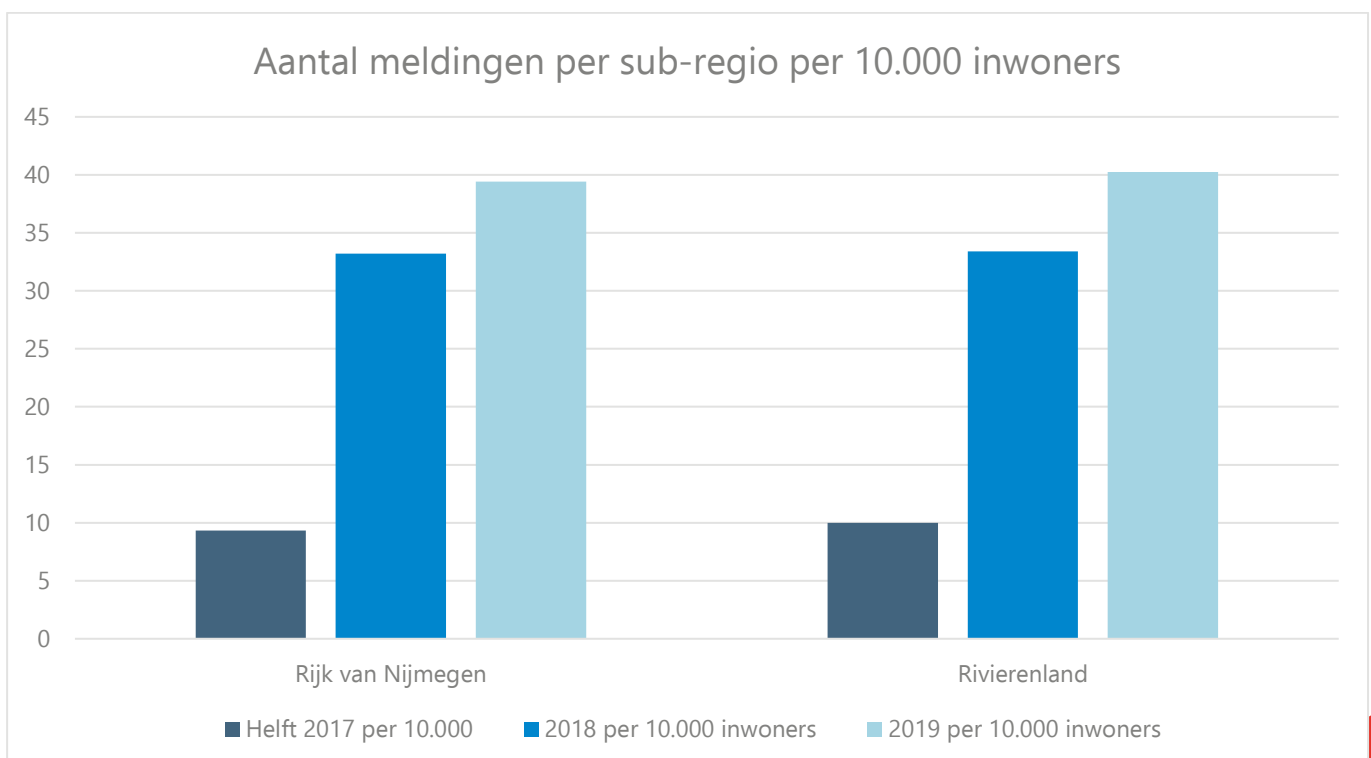
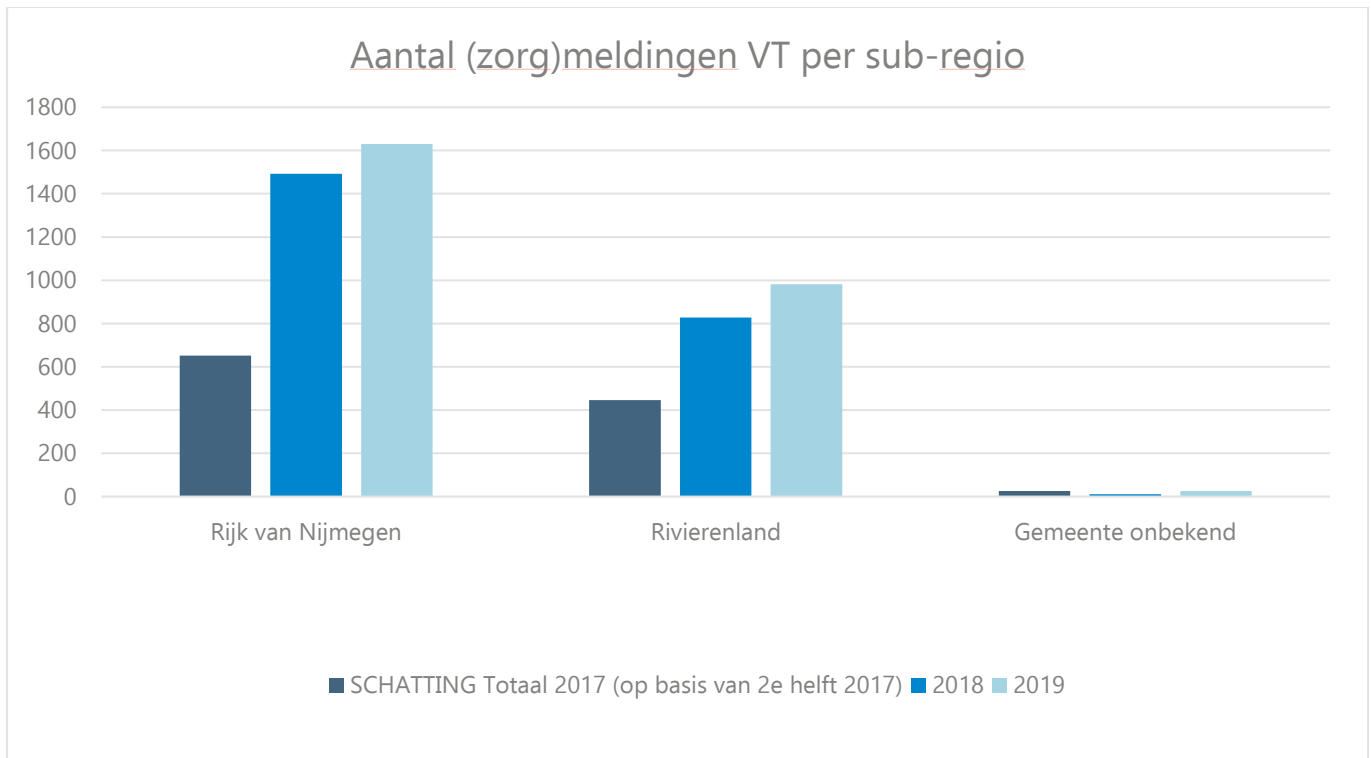
Inzicht in organisaties die melden en om advies vragen

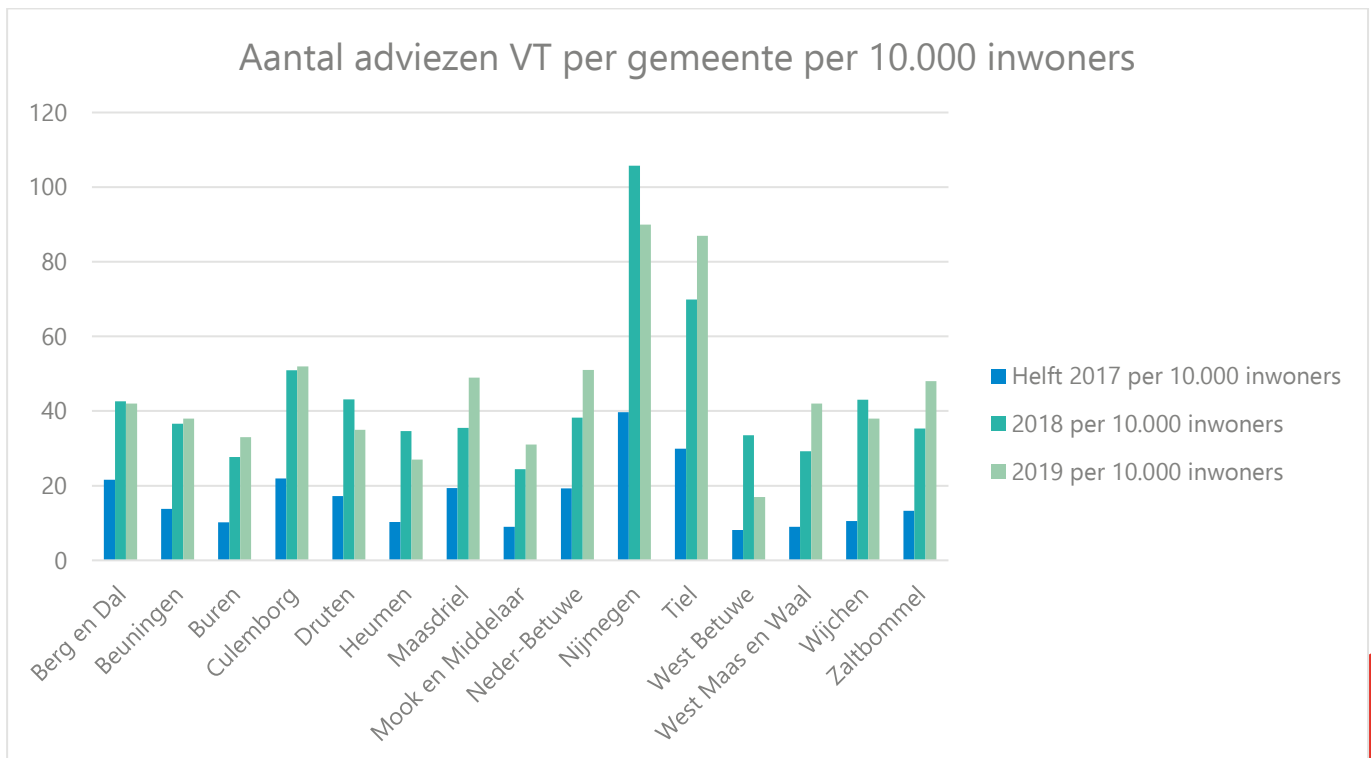
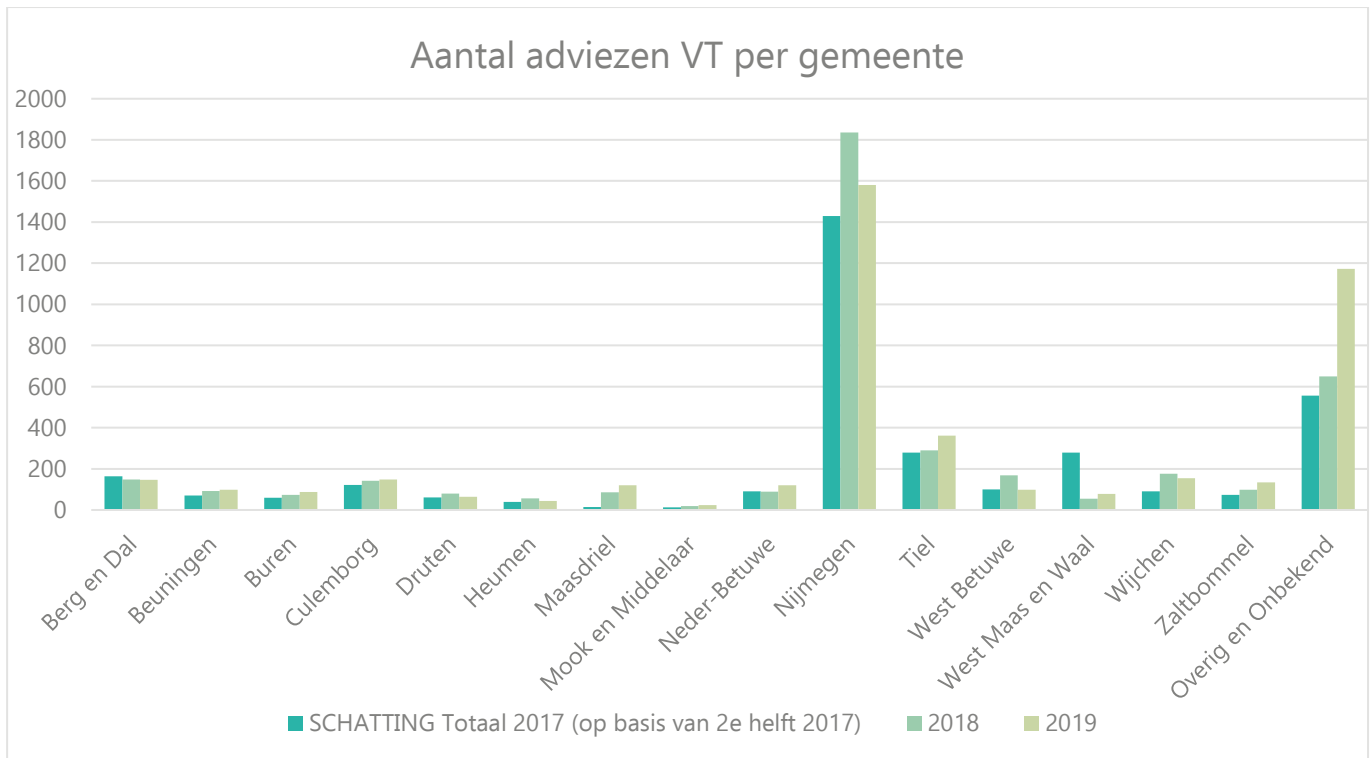

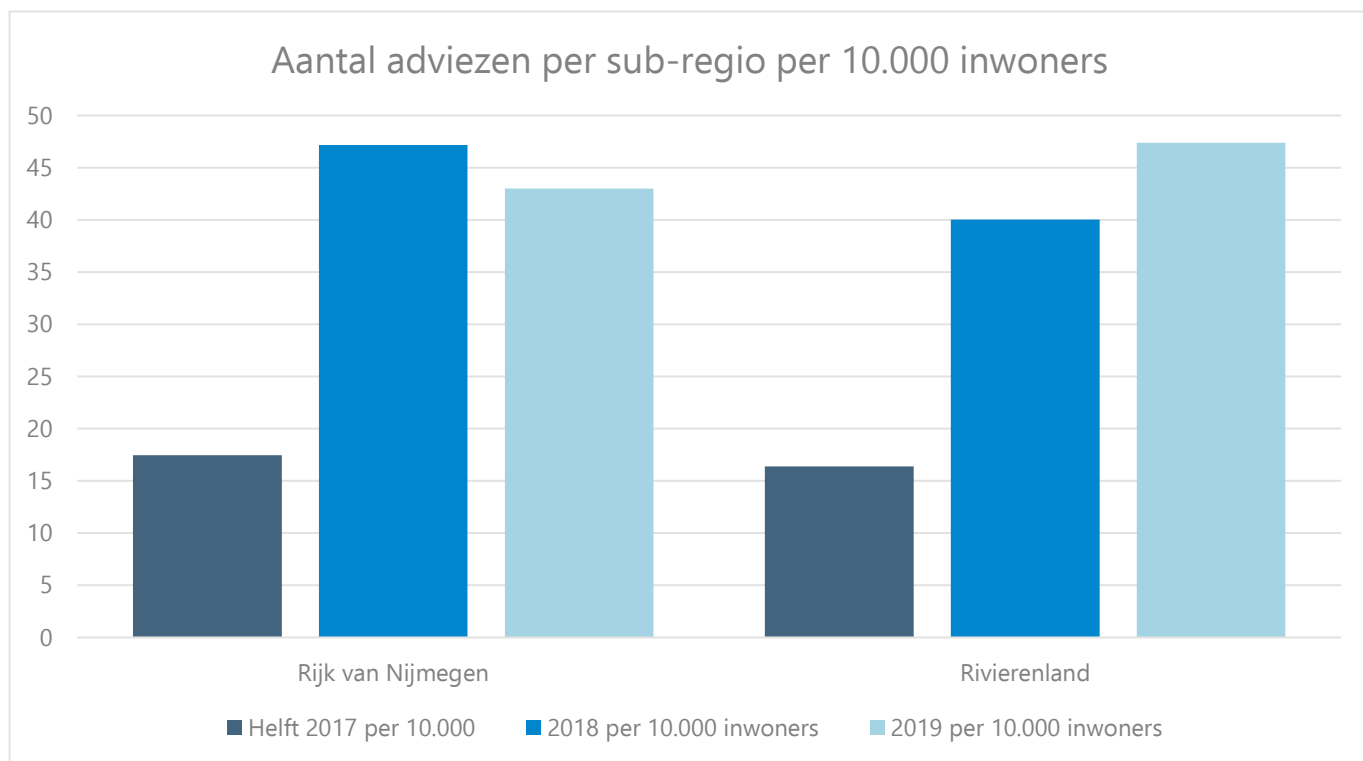
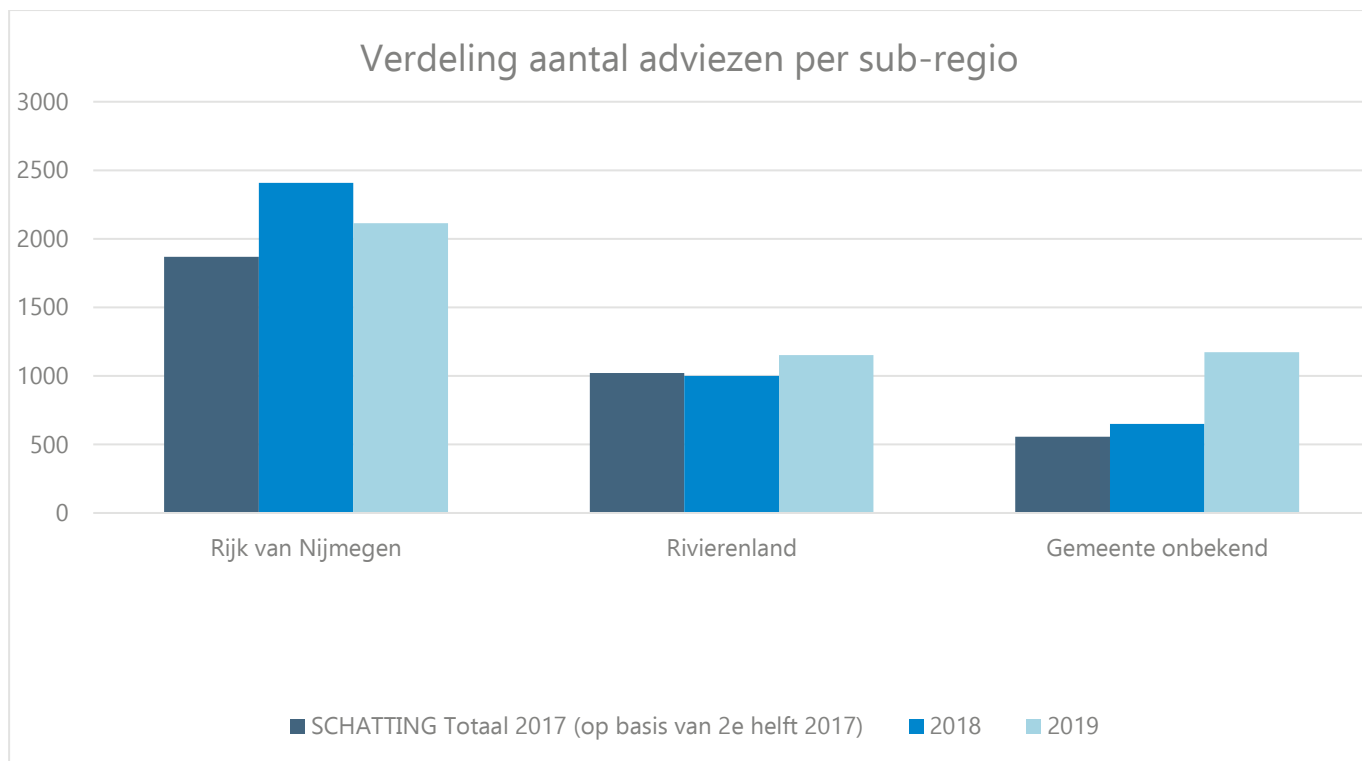

Inzicht in de gemeenten binnen de regio Gelderland Zuid

Over Rebel

No change without a Rebel

Rebels werken aan de vraagstukken van de toekomst op het gebied van duurzaamheid, transport, gebiedsontwikkeling, zorg en de sociale sector. Wij maken impact, niet alleen als adviseur maar ook als investeerder. Want wie gelooft in zijn eigen adviezen, investeert mee. Toegewijd aan het creëren van verandering, initiëren en realiseren we ook onze eigen projecten. We leveren kwaliteit op het gebied van o.a. strategisch advies & ontwikkeling, beleidsanalyses & evaluatie, partnership consulting & contracten, financieel advies & modellering en investeren & fondsbeheer.

Samen buiten de lijntjes kleuren

Het Rebel-avontuur begon in 2002 met tien stoelen. Aan een grote ronde tafel besloten de eerste Rebels – na een carrière bij adviesbureaus – een eigen onderneming te starten. Eentje zonder kaders, hiërarchie en bazen. Een plek waarbinnen iedereen zijn beste zelf kan zijn. Alles wat we in ons hebben, leggen we op tafel. Intrinsieke motivatie, de drang om verandering te brengen, inhoud en één focus: impactvolle projecten realiseren, wereldwijd. Inmiddels werken we met meer dan 180 Rebels vanuit onze kantoren in Rotterdam, Amsterdam, Antwerpen, Düsseldorf, Londen, Washington D.C., Nairobi, Johannesburg, Mumbai, Manila en Jakarta.

Hoe we op die dag met elkaar begonnen, is hoe we vandaag werken voor en met onze samenwerkingspartners: op basis van vertrouwen. In alles wat we doen – en dat is veel – is ons streven om een positieve impact op de wereld te hebben. Op het raakvlak van publiek en privaat, omdat ons Rebel-rode hart daar ligt waar maatschappelijke waarden en privaat ondernemerschap samenkomen. Een ambitieuze doelstelling misschien, maar wel één die uitdaagt. We nodigen iedereen uit aan te schuiven en onderdeel te worden van de verandering. Samen buiten de lijntjes kleuren. Als overheid, bedrijf en individu.

Hans Broere

Hans.broere@rebelgroup.com

Lisette de Gelder

Lisette.degelder@rebelgroup.com

Katja Crooijmans

Katja.crooijmans@rebelgroup.com

Wijnhaven 23
3011 WH Rotterdam
Nederland
+31 10 275 59 95

info@rebelgroup.com
www.rebelgroup.com